

2023 HAPİSHANELER HAK İHLALLERİ RAPORU

(9 AYLIK RAPOR)

DİYARBAKIR BAROSU

ÖZGÜRLÜK İÇİN HUKUKÇULAR DERNEĞİ DİYARBAKIR ŞUBESİ
DİYARBAKIR TUTUKLU VE HÜKÜMLÜ AİLELERİ İLE YARDIMLAŞMA DERNEĞİ

BU RAPOR OCAK 2023 - EYLÜL 2023 TARİHLERİNİ KAPSAYAN
9 AYLIK HAPİSHANELER HAK İHLALLERİ RAPORUDUR

ZİYARET EDİLEN HAPİSHANELER:
DİYARBAKIR KAMPÜS HAPİSHANELERİ
ELAZIĞ KAMPÜS HAPİSHANELERİ
ADANA F VE T TİPİ HAPİSHANELERİ
TARSUS KAMPÜS HAPİSHANELERİ
OSMANİYE T1 VE T2 HAPİSHANELERİ
GAZİANTEP H,E,L VE NİZİP HAPİSHANELERİ
ŞANLIURFA T1 VE T2 HAPİSHANELERİ
HİLVAN T1 VE T2 HAPİSHANELERİ
ERZİNCAN T, L TİPİ VE KADIN HAPİSHANELERİ
MALATYA AKÇADAĞ HAPİSHANESİ

İÇİNDEKİLER

1- GİRİŞ

2- AMAÇ

3- VERİ TOPLAMA YÖNTEMLERİ

4- HAPİSHANELERİN GÜNCEL DURUMU, İÇ YAPISI VE SORUNLAR

4.1 - KAPASİTE ARTIŞI VE KALABALIKLAŞMA

4.2 - ISINMA, SOĞUTMA VE AYDINLATMA

4.3 - HİJYEN

4.4 - TUVALET BANYO

4.5 - YATAK-YASTIK

4.6 - YEMEK

5- HAK İHLALLERİ

5.1 - YAŞAM HAKKI İHLALLERİ

5.2 - SAĞLIĞA ERİŞİM HAKKI VE SAĞLIK HAKKI İHLALLERİ

5.3 - KÖTÜ MUAMELE, İŞKENCE

5.4 - HAKSIZ DİSİPLİN CEZALARI

5.5 - KANTİN SORUNLARI

5.6 - SEVK VE ODA DEĞİŞİKLİĞİ

5.7 - YETERLİ VE SAĞLIKLI BESLENME, HİJYEN

5.8 - SOSYAL FAALİYETLER, EĞİTİM VE KURSLAR

5.9 - ADALATE ERİŞİM HAKKI İHLALLERİ

5.10 - İNFAZDA EŞİTLİK İLKESİ İHLALLERİ

5.11 - İLETİŞİM VE HABERLEŞME HAKKI İHLALLERİ, ÖZEL VE AİLE HAYATININ GİZLİLİĞİ, TECRİT

5.12 - DOĞAL AFET DÖNEMİNDE YAŞANAN İHLALLER

5.13 - AÇLIK GREVLERİ

6- DEĞERLENDİRME, SONUÇ VE ÖNERİLER

1-GİRİŞ

Bu rapor Diyarbakır Barosu, Özgürlük İçin Hukukçular Derneği Diyarbakır Şubesi ve Diyarbakır Tutuklu ve Hükümlü Aileleri ile Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği avukatlarının çalışması ile hazırlanmıştır.

İzleme ve savunuculuk odağında gerçekleştirilen raporlama faaliyetlerimizin hedefinde periyodik olarak teyit edilebilir bilgi üretmek, yıllık raporlar ve elde edilen bilgilerle hapisanelere yönelik bilgiyi arttırmak, edinilen bu bilgileri yaygınlaştırmak ve kamuoyuna sunmak vardır. Hapishanelerin sivil toplum örgütlerine kapalı olması ve yerinde izlemeye yönelik koşulların oluşturulmaması raporları farklı yöntemler kullanarak hazırlamayı gerekli kılmaktadır. Bu rapor; Diyarbakır Barosu, Özgürlük için Hukukçular Derneği ve Diyarbakır Tutuklu ve Hükümlü Aileleri İle Yardımlaşma Derneği'ne gelen başvurular ile düzenli hapisane ziyaret planlaması yapılan hapisanelerden 2023 yılının ilk 9 aylık sürecinde alınan hak ihlali başvuruları ile oluşturulmuştur. Raporumuzda yer alan tespit çalışmalarına ilişkin başvurular ; hak ihlallerinin yaşandığı hapisanelerde tutuklu veya hükümlü bulunan mahpuslarca mektup yoluyla veya mahpus aileleri ve avukatları tarafından telefon, mail veya doğrudan başvuru yoluyla yapılmıştır.

2-AMAÇ

Bu çalışma ile genel olarak tüm hapisanelerde yoğunlaşarak artan hak ihlalleri ile karşılaşılan diğer sorunlara ilişkin gözlemler yapılarak gerekli tespitlerin yapılması, raporlaştırılması, oluşan raporlar neticesinde gerekli hukuki başvuru ve suç duyurularının yapılması amaçlanmıştır. Hak ihlallerinin azalması ve buna yönelik politikalar geliştirilmesi, yasal düzenlemeler yapılması ve bu çalışmanın amaçları arasında yer alır.

Son dokuz ayda Diyarbakır Kampüs Hapishaneleri, Elazığ Kampüs Hapishaneleri, Adana F ve T Tipi Hapishaneleri, Tarsus Kampüs Hapishaneleri, Osmaniye T1 ve T2 Hapishaneleri, Gaziantep H,E,L ve Nizip Hapishaneleri, Şanlıurfa T1 ve T2 Hapishaneleri, Hilvan T1 ve T2 Hapishaneleri, Erzincan T, L Tipi ve Kadın Hapishaneleri, Malatya Akçadağ T Tipi Hapishanesi olmak üzere toplam 19 hapisane gözlemlenmiştir.

3- VERİ TOPLAMA YÖNTEMLERİ

Hapishanelerde izleme yapma imkanlarının sivil toplum örgütlerine kapalı olması sebebiyle bu raporun bilgi kaynaklarını mektuplaşma, telefon başvuruları, aile ve yakınlarından edinilen bilgiler ve avukat görüşleri oluşturur.

4- HAPİSHANELERİN GÜNCEL DURUMU, İÇ YAPISI VE SORUNLAR

4.1 - Kapasite Artışı ve Kalabalıklaşma

Türkiye’de 01/06/2023 tarihi itibariyle, 282 kapalı ceza infaz kurumu, 93 müstakil açık ceza infaz kurumu, 4 Çocuk Eğitimevi, 11 Kadın Kapalı, 8 kadın Açık, 9 çocuk ve gençlik kapalı ceza infaz kurumu olmak üzere toplam 407 ceza infaz kurumu bulunmakta olup, bu kurumların kapasitesi 296.202 kişiliktir. (CTE Sitesi)

Türkiye’deki cezaevlerinin toplam kapasitesi 289 bin 974 kişi ama Ocak 2023 sonu itibariyle cezaevlerinde 341 bin 497 kişi bulunuyor. Adalet Bakanlığı verilerine göre, bu kişilerin 298 bin 975’i hükümlü, 42 bin 522’si tutuklu. Cezaevi nüfusunun 325 bin 9’ü erkeklerden, 13 bin 977’i kadınlardan, 2 bin 511’i ise çocuklardan oluşuyor. Cezaevlerindeki 118 bin 738’i açık infaz kurumu, 222 bin 759’u kapalı ceza infaz kurumunda bulunuyor. (Gazete Haberi)

Yukarıda edinilen bilgiler ışığında açıkça görülmektedir ki hapishanelerde bulunan mahpus sayısı hapishanelerin kapasitesinin çokça üstünde bulunmaktadır. Kamuoyuna paylaşılan veriler ve hapishane izleme komisyonlarınınca yapılan gözlemler ile hapishane kapasitelerinin aşıldığının bilgisine ulaşılmıştır.

Yine bu veriler kapasitesi aşılmış hapishanelerde yaşam koşullarının nasıl olduğu konusunda zihinlerimizde asgari bir tablo oluşturmaktadır. Hapishanelerin mimari yapılarına uygun kapasitelerinin belirlenmesi ve içerisinde bulundukları koşu odalarının yine kapasitesine uygun şekilde donatılmış olması gerekmektedir. Ancak somut veriler, hapishanelerin belirlenen kapasite sınırına riayet edilmediğini ve bu sebeple birçok hak ihlalinin yaşandığını göstermektedir. Türkiye Hapishanelerinde kapasitesinin çok üzerinde mahpus barındırma problemleriyle birlikte hapishanelerde kronikleşen eşya yetersizliği, insani ve hukuki sınırları aşan uygulamalar, keyfi sevkler ve ağır hak ihlalleri yaşanmaktadır. Mahpusların yaşam alanlarının; daraltılması, sağlıklı ve hijyenik olmayan bir hal alması ve kapasite unsuruna riayet edilmemesi evrensel insan haklarına açıkça aykırılık teşkil etmektedir. Bu uygulamaların yerleşmesiyle birlikte mahpuslara uygulanan izolasyon artarken, daha yoğun izolasyon öngören S tipi ve Y Tipi Hapishanelerine de yoğun bir şekilde sevkler gerçekleştirilmektedir.

4.2 - Isınma, Soğutma ve Aydınlatma

Hapishanelerin gerekli ısınma ve aydınlatma donanımına sahip olması gerekmektedir. Anılan donanıma sahip olunması insan yaşamı için elzem unsurlardır. Mahpusların anılan donanımlara yeterli olacak şekilde sahip olan koğuş/odalarda bulunması temel insani bir hak olup bu hak ulusal ve uluslararası normlar ve sözleşmeler ile de korunmaktadır.

Komisyonumuz ve dernek üyelerimizce ulaşılan bilgiler ve edinilen gözlemler ile koğuşların gerekli ve yeterli ısınma ve aydınlatma donanımına sahip olmadığı anlaşılmıştır. Mahpusların yaşam alanları olan koğuşlarda/odalarda temiz havaya erişim imkanının kısıtlanması, birçok hapishanede havalandırmanın üstünün ince yapılı kafes tipi tel örgüleriyle kaplanması ve oda pencerelerinin yeterli ve makul sayıda ve nitelikte olmaması sorunları yaşanmaktadır. Yine mahpusların koğuş/odalarında güneş ışığının verimli ve yeteri kadar faydalanılamaması, mahpuslara değişen hava şartlarına göre yeterli ısıtma ve soğutma yöntemlerinin uygulanmaması ile birlikte mahpusların vücut dirençlerinin azalmasına ve salgın, kronik ve akut hastalıkların çıkmasına sebep olmaktadır.

4.3 - Hijyen

Hapishanelerin genel yapısı, koğuş sistemi sebebiyle kişisel hijyenin ve ortam hijyeninin sağlanması sağlıklı bir yaşam için öncelikli olan hususlardır. Ancak odadaki mahpus sayısının kapasitenin üzerinde olması, koğuş içerisi hijyenik koşulların oluşmasında büyük bir engel teşkil etmektedir. Koğuş içi temizlik sağlanamamaktadır. Ayrıca mahpusların ekonomik koşullar nedeniyle alım gücünün düşük olmasının yanında artan kantin fiyatları sebebiyle kişisel hijyen ürünlerine ve temizlik ürünlerine yeterli ve makul bir erişim gerçekleştirilememektedir. Bu husus hijyen malzemelerine ücretsiz erişim imkanının ihlalini oluşturmakta ve bu hakkın ihlali mahpusların başlıca şikayetleri arasında yer almaktadır.

4.4 - Tuvalet - Banyo

Veriler ve yapılan gözlemler ışığında tespit edildiği gibi; hapishanelerdeki Tuvalet- banyoda kullanılacak kişisel hijyen malzemelerine erişimin yetersiz olması , tuvalet ve banyonun sayıca yetersiz olması ve hapishane kapasitesine uygun olmayan kalabalık mahpus sayısından dolayı bu ortak alanların sürekli temizlenmesinin zor olması mahpusların hayati önem teşkil koşullarının niteliği hakkında bize çarpıcı bilgiler sunmaktadır. Koşulların tespit edilen şekilde olması sebebiyle bulaşıcı hastalıkların yaygınlaşmasına elverişli olduğu yönündeki endişeler mahpuslar tarafından cezaevi izlem heyetine aktarılmıştır.

Aynı şekilde sıcak suyun sınırlı zamanlarda verilmesi, genel su kotasının uygulanması, afet bölgelerinde suların kirli akması ve buna ilişkin bir alternatif üretilmemesi ile de mahpusların temiz suya erişim ve sağlık hakkının ihlal edildiğini göstermektedir.

4.5 - Yatak- Yastık

Mahpuslara verilen yatak ve yastıkların gerekli hijyen önlemleri alınarak değiştirilmemesi sağlık hususunda sorunlara sebep olmaktadır. Çeşitli bel, omurga veya kemik hastalıkları olan mahpuslara neredeyse yayları çıkacak olan yatakların kullanımına sunulması kişilerin sağlık ve insanca muamele görme hakkına aykırılık teşkil etmektedir. Bu koşulların değiştirilmesi için raporlar alınmış olup gerekli başvurular yapıldığı halde talepler sonuçsuz kalmıştır. Yeni gelen mahpuslara yıkanmış, arındırılmış nevresimler verilmesi hususlarına dikkat edilmeyerek kullanılmış nevresim ve çarşaflar verildiğine ilişkin şikayetler de mahpusların aktarımları arasındadır.

4.6 - Yemek

Hapishane koşullarında salgın ve akut hastalıkların riskleri oldukça yüksektir. Mahpusların beslenme alışkanlıkları ve şekilleri oluşabilecek insanca yaşam koşulları ve kişilerin sağlık hakları konusunda önemli bir kıstastır. Edinilen bilgi ve gözlemler ile beslenme koşullarının yetersiz, hijyenik olmayan, özel biyolojik koşullara uymayan ve besleyiciliğinin az olduğu tespit edilmiştir. Özel biyolojik koşullar taşıyan hasta mahpuslar için ayrı ve koşullarına uygun bir beslenme menüsü çıkarılmamakta olup çıkarılan bazı hapishanelerdeki yemeklerin de yetersiz ve yenilemeyecek kadar özensiz ve kötü hazırlanması başlıca sorunlardandır. Ayrıca vejetaryen veya vegan mahpusların alışagelen beslenme şekillerinden farklı bir şekilde besleniyor olmasına ve buna ilişkin başvurular yapılmasına rağmen vejetaryen veya vegan mahpuslara ilişkin herhangi olumlu bir dönüş gerçekleşmemektedir. Kişilerin yaklaşımları ve değerleri göz önünde bulundurulmadan tek menünün dayatılıyor olması kişilerin kişilik haklarına ve din, vicdan ve düşünce özgürlüğüne insan onuru ile bağdaşmayacak şekilde aykırılık oluşturmaktadır. Kişilerin din, vicdan ve düşünce hürriyeti çerçevesinde beslenme alışkanlıklarında farklılık oluşması ve buna riayet edilmesini talep etmek insanca ve hukuki bir taleptir. Anılan koşulların iyileştirilmesi yönünde hiçbir adım atılmadığı mahpusların defaatle bahsettiği hususlardır.

5- HAK İHLALLERİ

5.1 - Yaşam Hakkı İhlalleri

- **Elazığ 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Hapishanede 08/08/2023 tarihli ziyarette mahpusların aktarımı şu şekilde olmuştur;**

“Tutuklu/hükümlülerin 6 Ağustos 2023 tarihinden öncesinde E blok sağ koridorunda arama yapıldığı ancak fail olduğu belirtilen şahısların odasında arama yapılmadığı belirtilmiştir.

Fail olduğu belirtilen tutuklu/hükümlü tarafından bir hafta öncesinde odalara seslenip hangi suç tipinden kimin yer aldığını öğrenmeye çalıştığı ifade edilmiştir.

7 Ağustos 2023 tarihli Olay

Fail olduğu belirtilen tutuklu/hükümlü 6 Ağustos 2023 tarihinde gece saatlerinde kalp rahatsızlığı yaşamaya üzerine, hastaneye sevk işlemi gerçekleştirildiği, tedaviden sonra cezaevine getirildiği, 7 Ağustos 2023, gece saat 03:00 sıralarında cezaevine odasına yerleştirilmek üzere getirilirken kendisine eşlik eden infaz koruma memurunu etkisiz hale getirildiği ve bulunduğu odaya kilitleyip üzerindeki tişörtü yırtacak şekilde zor kullanarak personelin üzerindeki kapıları açmaya yarayan demirkolu aldığı ve diğer odalara yöneldiğinin görüldüğü belirtilmiştir.

Elazığ 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda, E-Sağ Koridorda E-16-17-18-19-20-21-22-23 odalar bulunmaktadır.

Fail olduğu belirtilen iki tutuklu/hükümlünün odanın kapısını açtığı ve E-sağ koridorda ilerlediği ve bağırarak 'ben derin devletim, yukardan izin aldım ben' dediği, bu esnada koridor kapılarının ve oda kapılarının kilitli olmamasından kaynaklı olarak demir kol ile rahatlıkla açılması sebebiyle diğer tutuklu/hükümlülerin oda kapılarının rahatlıkla açıldığı belirtilmiştir.

Odaların sırası ile açılıp tutuklu/hükümlülere hakaret, tehdit ve fiziki saldırıda bulunulduğu, kapıları açmaya yarayan demir kol ve kesici aletlerle mağdur tutuklu/hükümlülere saldırdığı aktarılmıştır.

Ziyareti gerçekleştiren heyet üyelerimize, saldırıya uğradığı belirtilen H.A, M.Y., Ş.Y , M.Ö ve soyismi öğrenilemeyen C. İsimli tutuklu/hükümlünün bilgileri alınmış ve gerek mağdur gerekse tanık tutuklu/hükümlülerle görüşme yapılmıştır.

Mağdur tutuklu/hükümlü H.A' nın kilitli olmayan odasının kapısını demir kol ile açan fail olduğu belirtilen tutuklu/hükümlüler(iki kişi) H.A yı rehin aldıktan sonra ' yavaş yavaş yapacağız' 'en az yedi saat boyunca burada kalacağız ve Haber Türk'ü aç bu olay haberlere çıkana kadar buradayız' dediği ve mağdur tutuklu/hükümlünün darp edilip yaralandığı tarafımıza aktarılmıştır.

Mağdur tutuklu/hükümlü Ş.Y 'nin odasına girildiği, kasık bölgesinden yaralanacak şekilde fiziki şiddette bulunulduğunu belirtilmiştir.

Ş.Y. rehin aldıktan sonra, mağdur M.Y'nin kilitli olmayan kapısının fail olduğu belirtilen tutuklu/hükümlülerce demir kol ile açıldığı ifade edilmiştir. Fail olduğu belirtilen tutuklu/hükümlülerce, Mağdur tutuklu/hükümlü M.Y 'ye “çık dışarı” diye bağırdıktan sonra odanın iç kısmına girildiği, demir kol ile mağdurun kafasının edef alındığı, mağdur tarafından elleriyle kafasını korumaya çalıştığı sırada saldırının devam ettiği, mağdurun sağ eli, kesici aletle sol karın üst bölgesinden derin bir şekilde yaralandığı , sol kol ve belinin sağ kısmının kemer hizasının kesici ve delici aletle yaralandığı tarafımıza aktarılmıştır.

Mağdur M.Ö 'nün kilitli olmayan kapısı demir kol ile açılmış, rehin alındığı ve M.Ö'nün baş bölgesinden yaralandığı tarafımıza ifade edilmiştir.

Mağdurlarla ziyarette yer alan heyet üyelerimizce yapılan görüşmede, saat gece 3.00'te başlayan saldırının bir saate yakın sürdüğü, bu zaman dilimi içerisinde personellerin ve askerlerin olayı önlemeye yönelik hiçbir müdahalede bulunmadığı tarafımıza belirtilmiştir.

Heyet üyelerince E blok Sağ Koridorda bulunan görgü tanığı olan tutuklu/hükümlülerle görüşme yapılmıştır. Görüşme sırasında, tutuklu/hükümlülerce fail olduğu belirtilen tutuklu/hükümlülerin 'Ben Öldür Demeden Öldürme', 'Kan Kaybediyor, ölür şimdi', 'O devlet görünen devlet. Ben Derin devleti temsil ediyorum', 'İnsanlar devlete ihanet ederler sadece hapis cezası mı olur bunun cezası?', 'Sen Ömer Halisdemir'e kaç kurşun sıktın?', Emniyetten sorumlu baş memurun sesi olduğunu düşündüğüm ses saldıran tutuklu/hükümlülere ' Size namusum ve şerefim üzerine yemin ediyorum teminat veriyorum, size herhangi bir şey olmayacak' , 'Biz devlete isyan etmiyoruz. Biz Ömer Halisdemir'in intikamını almak için buradayız.', 'Kahrolsun PKK Yaşasın Türkiye Cumhuriye devleti' şeklinde sözlerin sarf edildiği ifade edilmiştir.

Heyet üyelerince mağdur tutuklu/hükümlü H.A, Ş.Y , M..Ö isimli tutuklu/hükümlülerle görüşmek istenmesine karşın, hastanede tedavilerine devam edilmesinden kaynaklı görüşme yapılamamıştır.

• **Erzincan L Tipi Hapishanesinde kalan hükümlü Şakir Turan'a ilişkin 11/04/2023 tarihli ziyarette mahpusların aktarımı şu şekildedir;**

70 yaşındaki kanser hastası hasta mahpus Şakir Turan'ın , 4 ay içerisinde 23 kilo verdiği, hastalığı göz önüne alınarak diyet yemek verilmesi gerekirken kendisine diyet yemek verilmediği, 2 ay boyunca endoskopiye çıkmak için bekletildiği, ailesinin Antalya'da yaşaması, 3 oğlu ve 3 torununun engelli olması sebebiyle ailesini görüşüne gelemediği ve bu sebeple Antalya'ya sevkini istemesine rağmen sevk talebinin kabul edilmediği, ağır hastalık durumuna rağmen infazının ertelenmediği belirtilmiştir.

28.07.2023 tarihinde yaptığımız ziyarette, hastaneye geç çıkarıldığını, tedavilerinin yapılmadığını, sesinin kesilme noktasına geldiğini, yataktan çıkmadığını belirtmişlerdir. Mahpus Şakir Turan 30/08/2023 tarihinde tedavi gördüğü hastahannede hayatını kaybetmiştir.

**Diyarbakır 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Hapishanede 07/08/2023 tarihli ziyarette
A.G isimli mahpusun aktarımı şu şekildedir;**

- 06.08.2023 tarihinde avluda otururken saat 16.30 sularında nereden ve nasıl geldiğini bilemediği mermi çekirdeği ile sırt tarafından böbrek üstüne denk gelen bölgeden yaralandığını,
- İnfaz koruma memurlarına durumun bildirildiği ve sonrasında ambulansın geldiğini, Merminin vücudunda delme şeklinde bir yaralamaya sebep olmadığını, sağ arka böbrek üstünde kızarıklık ve şişmeye sebep olduğunu,
- Ambulans ile öncelikle kampüs içindeki hastaneye götürüldüğünü ancak doktorun mermi çekirdeği sebebiyle olduğunu öğrenince Diyarbakır Gazi Yaşargil Eğitim ve Araştırma Hastanesine sevk edildiğini,
- Hastanede kontrollerden sonra hapishaneye tekrar getirildiğini, olaydan yaklaşık 4 saat sonra huzur karakolundan polislerin kendi ifadesini aldığını ve şikayetçi olduğunu bildirdiğini,
- Olay saatinde diğer mahpusların da yoğun silah seslerini duyduklarını söylediklerini,
- Mermi çekirdeği tahminlerce tabanca mermisinin çekirdeği olduğu, bu mermi çekirdeğinin gardiyanlara teslim ettiklerini,
- Bu olaydan önce de birkaç defa daha farklı tarihlerde avluya çekirdek düştüğünü, cezai savcısı ve müdürüne de bu durum aktarılmasına rağmen herhangi bir işlem yapılmadığını, bu olayda da müdür ve savcının kendisiyle görüşmediğini, ilgisiz davrandıklarını aktarmıştır.

Soruşturma dosyası halen açık olup halen herhangi bir ilerleme kaydedilmemiştir. Mağdur sıfatıyla kolluk görevlilerince mahpusun ifadesi alınmış, mermi çekirdeği muhafaza altına alınmış, ancak fail/lerin tespiti ile ifadelerinin alınmasına dair tahkikat işlemleri devam etmektedir. Bu kapsamda, mahpusun beyanına göre idari personellerin ifadelerinin alınmadığı belirtilmiştir.

Diyarbakır Kadın Kapalı Cezaevinde 22/08/2023 tarihli yapılan görüşmede A-9 odasında kalan mahpus E.K. şunları aktarmıştır;

- Kendisinin S.Ç , H.İ. , B.Ü. , G.E. , S.A., isimli mahpuslar ile A-9 odasında kaldığı,
- 21 Ağustos 2023 tarih ve saat 20:00 sıralarında, sayımdan hemen önce, yoğun silah sesleri geldiği ve bu sırada aynı şekilde havalandırmada takırtı sesini duyduklarını, ancak kapıların kapalı olmasından kaynaklı ne olduğunu göremediklerini,
- Sabah saat 6.05- 10 geçe personeller tarafından havalandırma kapısı açıldığını, S.Ç. isimli mahpus tarafından havalandırma alanında yürüyüş yaptığı sırada, havalandırmadaki kameranın altında yerde bir cisim gördüğü ve eğilip baktığında bir mermi çekirdeği olduğunu fark ettiği,
- Oda da kalan diğer mahpusların uyanmasıyla birlikte, kendilerinin haberdar olduğunu,
- Saat 7.30 sıralarında oda da kalan mahpuslarca infaz koruma memurlarına bilgi verildiği,
- Mahpuslar tarafından cezaevi idaresi ve savcısıyla görüşmek için talepte bulunulduğu ancak, kendileriyle herhangi bir görüşmenin yapılmadığı,
- Cezaevi idaresi başmemur vekili olarak bilinen infaz koruma memuru tarafından kendilerine durumun önemsiz olduğunu 'Biliyorsunuz burası Diyarbakır. Etrafta bir sürü mağanda var. Etrafta silah sıkıyorlar.' şeklinde söylemleri de oldu." Şeklinde konuştuğu ifade edilmiştir.

DEĞERLENDİRME

Yaşam hakkı kutsaldır ve en temel haktır. İnsan yaşamının korunması, onun hem bedeninin hem de psikolojisinin korunması şeklinde gerçekleşmek zorundadır. Bu nedenle yaşam hakkı mutlak olarak koruma altındadır. Anayasa m.17/1, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 2. maddesi ve Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi 6. Maddesi yaşamın korunmasını hükme bağlar. Kişinin varlığını bedensel ve psikolojik olarak sağlıklı bir bütünlük içinde devam ettirmesine dair tüm haklar cezaevlerinde kalan her birey içinde mutlak olarak geçerlidir Ziyaret edilen cezaevlerinden elde edilen veriler gözetildiğinde, gerek sağlığa erişim hakkı ile bağlantılı olarak yaşam hakkının gerekse barınma hakkı kapsamında gerekli önlemlerin alınmaması nedeniyle yaşamı koruma yükümlülüğünün ihlal edildiği görülmektedir.

5.2- Sağlığa Erişim Hakkı ve Sağlık Hakkı İhlalleri

Hapishanelerde mahpusların sağlığa erişim ve sağlık hakkı sıkça ihlal edilmektedir.

Mahpusların aktarımı doğrultusunda ihlallerin niteliği ve sayısı itibari ile ağır sonuğlar doğurduğu açıkça ortadadır.

Elazığ Kadın Hapishanesi 15/03/2023 tarihli ziyarette S.V. isimli mahpusun aktarımı “ Revirde Şikayetler anlatılınca sağlık personellerinin alaycı muamelesine maruz kalınıyor. Herhangi bir tetkik yapılmıyor. Kelepçeli muayene dayatılıyor. Gardiyanların saygısız davranışları mevcut.”

Diyarbakır 2 nolu Yüksek Güvenlikli Hapishanesi Ő.Ç. isimli mahpusun aktarımı; “Hastaneye sevkler gerçekteşmiyor. Defalarca talep ettiğimizde anca götürülüyoruz. Doktor sevk ettiği halde götürülmüyoruz. Kelepçe ağılmadan muayene ediliyoruz. Doktorlar da kelepçeli muayene ediyorlar. Kelepçeler çokça sıkılıyor.”

Aynı hapishanede S.Ő. isimli mahpusun aktarımı “Sağlık sorunları olan kişilerin durumları kontrol edilmiyor. Bir hafta önce anjiyo oldum. Daha sonra kontrole gitmem gerekirken götürülmedim. Hastanede de muhattabım doktor değil askerdi. Anjiyodan sonra cezaevine gidene kadar hep kelepçeliydim. Yataktayken de kelepçeliydim. Hastane randevularına riayet edilmiyor.”

18/04/2023 tarihinde Gaziantep L Tipi Hapishanelerinde yapılan görüşmelerde Ö.U isimli mahpus Şunları aktarmıştır; “Omzumda yalama var. Tam teşekküllü bir hastanede ameliyat olmam gerekiyor. Şu an elimi uzattığımda, hapşurduğumda omzum çıkıyor. 2021 yılında 110 gün bu omuz yüzünden karantinada kaldım. Tedavi sürecinde üniversite hastahanesi para istedi. (2365 TL) Muayene için birebir doktora görünemiyoruz, asistan ile görüşebiliyoruz. Sürekli çıkan omuz için tam teşekküllü bir hastahaneye sevkimin yapılması gerekiyor. Bunun için hastahanenin olduğu yerdeki cezaevine sevkimin yapılması gerekiyor.”

Diyarbakır Kadın Hapishanesinde mahpuslarla yapılan 22/06/2023 tarihli görüşmede mahpusların aktarımı :

Cezaevinde yeterli doktor ve sağlık personeli bulundurulmadığı, kurum revirindeki doktorların sık sık değişmesi sebebiyle mahpusların tedavi sürecinde aksamalara sebebiyet verildiği, hastane sevklerinin geç yapıldığı, jandarma birimleri tarafından tedavi için hastaneye götürülen mahpuslara çift kelepçe uygulandığı, mahpusların sığamayacağı darlıkta olan tekli ring aracı ile sevklerinin yapıldığı, hastanelerde ve revirde kelepçeli muayenenin yapıldığı, sevk esnasında tacize varan aramalara maruz kaldıklarını, itiraz etmeleri sebebiyle de mahpusların disiplin cezası aldıklarını,

Ağır hasta mahpuslar, hastalıkları sebebiyle yaşamlarını tek başlarına idame edememelerine rağmen Adli Tıp Kurumu'nca hazırlanan raporlar gerekçe gösterilerek tahliye edilmediği ifade edilmiştir. Őefika KANDAR isimli 63 yaşındaki mahpusun ayaklarında platin olduğu, alzheimer hastalığının olduğu, merdivenleri dahi tek başına çıkamadığı belirtilmiştir. Sağlık durumları kötüleşmesine rağmen infazlarının ertelenmediğini ve cezaevinde sağlığa erişim hakkı başta olmak üzere uygun koşullar yaratılmadığını ifade etmişlerdir.

- **Diyarbakır 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Hapishanesinde mahpuslarla yapılan 22/06/2023 tarihli görüşmede mahpusların aktarımı :** Cezaevinde yeterli doktor ve sağlık personeli bulundurulmadığı, kurum revirindeki doktorların sık sık değişmesi sebebiyle mahpusların tedavi sürecinde aksamalara sebebiyet verildiği, hastane sevklerinin geç yapıldığı, jandarma birimleri tarafından tedavi için hastaneye götürülen mahpuslara çift kelepçe uygulandığı, mahpusların sığamayacağı darlıkta olan tekli ring aracı ile sevklerinin yapıldığı,

hastanelerde ve revirde kelepçeli muayenenin yapıldığı, sevk esnasında tacize varan aramalara maruz kaldıklarını, itiraz etmeleri sebebiyle de mahpusların disiplin cezası aldıklarını,

- Hastane sevklerinin geç yapıldığını ve revir taleplerinin uzun süre cevapsız kaldığını aktaran mahpuslar, 10 gündür implantı düşen bir hasta mahpusun sevkinin yapılmadığını bu sebeple de hiçbir şekilde yemek yiyemediğini, B.E. isimli mahpusun bir kas gevşetici için 40 gün boyunca revire çıkarılmadığını, B.T. ve İ.K. isimli epilepsi hastası mahpusların tedavilerinin bu sebeple aksatıldığını, Ö.Ç isimli mahpusun her gün kullanması gereken ilaçların 10 gün boyunca verilmediğini aktarmışlardır. Yine hastaneye sevklerinin genellikle görüş gününe denk getirildiğini belirten mahpuslar, aileleri ile görüş yapma veya hastaneye gitme tercihi arasında bırakıldıklarını,

Diyarbakır 1 Nolu T Tipi Hapishanesinde mahpuslarla yapılan 22/06/2023 tarihli görüşmede mahpusların aktarımı

- Cezaevinde yeterli doktor ve sağlık personeli bulundurulmadığı, kurum revirindeki doktorların sık sık değişmesi sebebiyle mahpusların tedavi sürecinde aksamalara sebebiyet verildiği, hastane sevklerinin geç yapıldığı, jandarma birimleri tarafından tedavi için hastaneye götürülen mahpuslara çift kelepçe uygulandığı, mahpusların sığamayacağı darlıkta olan tekli ring aracı ile sevklerinin yapıldığı, hastanelerde ve revirde kelepçeli muayenenin yapıldığı, sevk esnasında tacize varan aramalara maruz kaldıklarını, itiraz etmeleri sebebiyle de mahpusların disiplin cezası aldıklarını

Diyarbakır 2 Nolu T Tipi Hapishanesinde mahpuslarla yapılan 22/06/2023 tarihli görüşmede mahpusların aktarımı

- Cezaevinde yeterli doktor ve sağlık personeli bulundurulmadığı, kurum revirindeki doktorların sık sık değişmesi sebebiyle mahpusların tedavi sürecinde aksamalara sebebiyet verildiği, hastane sevklerinin geç yapıldığı, jandarma birimleri tarafından tedavi için hastaneye götürülen mahpuslara çift kelepçe uygulandığı, mahpusların sığamayacağı darlıkta olan tekli ring aracı ile sevklerinin yapıldığı, hastanelerde ve revirde kelepçeli muayenenin yapıldığı, sevk esnasında tacize varan aramalara maruz kaldıklarını, itiraz etmeleri sebebiyle de mahpusların disiplin cezası aldıklarını,
- Bir mahpusun ön dişlerinin olmaması sebebiyle tedavi talebini defalarca belirtmesine rağmen 3 aydır randevu verilmediğini bu sebeple yemek yiyemediğini aktarmıştır. Yine farklı bir mahpusun, hemoroit kanaması sebebiyle yattığı yatağın kanlar içerisinde kalmasına rağmen 1 ay sonra tedaviye götürüldüğü,

13/08/2023 tarihinde Malatya Akçadağ T Tipi Hapishanesinde yapılan görüşmede mahpuslar şunları aktarmıştır;

- Hastahane sevklerinde ağız içi arama dayatıldığı için ve mahpusların bu uygulamayı kabul etmemesinden dolayı hastahane sevk gününde hasta mahpuslar tedavi görmeden geri dönmek zorunda kalmaktadırlar.
- Ağır Hasta mahpuslardan kronik astım hastası 45 yaşında Zeyyat Ağaoğlu, 50 yaşında ve mide hastalıkları olan Sabri Esenboğa , 40 yaşında ve mide fitiği hastalığı olan Serdar Köse, Lenf bezlerinde rahatsızlık olan Ali Yaşar, tedavisi devam eden Ertan Yürek, ayaklarını alçıya alınan Bilal Kapçak ve Selçuk Yılmaz isimli mahpuslar ağız içi arama dayatıldığından dolayı hastahaneye çıkamamakta ve tedavileri aksamaktadır.
- Mahpus Ertan Yürek için ilaç parası olarak gönderilen para telefon hesabına gönderilerek mahpusun ilaçlarını alması engellenmiştir.

DEĞERLENDİRME

Türkiye Ceza infaz Kurumlarındaki aşırı kalabalık koşullar, sağlığa erişim hakkının engellenmesi, tek kişilik nakil araçları, kelepçeli muayene, revire geç çıkarılma, hastane sevklerinin geç ya da hiç yapılamaması, yetersiz iaşeler, ısıtılmayan ve havalandırılmayan koşullar, cezaevlerinde yeterli doktor ve sağlık personeli bulundurulmaması, diyet yemeklerinin verilmemesi, temiz suya erişimde yaşanan problemler, atak geçirmesi riski yüksek ve kendi ihtiyaçlarını karşılayamayan mahpusların tek kişilik yerlerde tutulması vb. problemleri içeren uygulamalar hasta mahpusların yaşam hakkının ihlal edilmesine yol açabilecek uygulamalar arasında yer almaktadır. Ayrıca, mahpuslar bu uygulamalar nedeniyle kronik hastalıklarla baş başa kalabilmekte, tedavileri gerektiği gibi yapılmadığında çoklu hastalıklara yakalanma riski bulunmaktadır.

Temel mahkûm haklarına saygı gereği, toplumun geneline sağlanan önleyici tedavi ve tıbbi bakım hizmetlerinin eşit olarak sağlanması gerekir. Cezaevlerinde koşulların gittikçe ağırlaştığı bu günlerde, cezaevlerinde uygulanan sağlık politikaları ulusal sağlık politikaları ile entegre şekilde veya onlarla uyumlu şekilde olmalıdır.

Mahpus sayısı bakımından tarihinin en yoğun dönemini yaşayan cezaevlerinde, yaşam hakkı ihlalinden işkenceye, sağlık hizmetlerine erişimden, keyfi uygulamalara kadar ağır ve ciddi ihlaller ile karşı karşıyadır.

Devletin mahpusların insan onuru ile bağdaşır koşullarda tutulmalarını sağlama ve infaz ile ilgili uygulamaların bu kişileri cezaevinde kalma dolayısıyla zorunlu olarak ortaya çıkan sıkıntı ve üzüntü seviyesinden daha fazla bir ıstıraba maruz bırakmama yükümlülüğü bulunmaktadır. Ölümcül hastalığa yakalanmış veya sağlık durumu sürekli şekilde cezaevi koşulları ile uyumsuz hale gelmiş mahpusların cezaevinde tutulmaya devam edilmemesi, tam teşekküllü sağlık kurulu raporuna istinaden derhâl tahliye edilmeleri, tedavilerini ailelerinin yanında sürdürülmesi gerekirken, yaygın uygulama kapsamında, mahpuslar cezaevinde tutulmaya devam edilmektedir.

Mahpusların sağlığa erişim hakları sağlanmalı, koruyucu sağlık hizmetleri uygulanmalı, hastalığı olanların tedavi olanaklarından yararlanmaları için gerekli önlemler alınmalı ve ölümcül veya sürekli rahatsızlığı bulunan ağır hasta mahpuslar derhal serbest bırakılmalıdır. Ağır hasta mahpuslar tüm başvurulara rağmen, başvuru süreçleri sürüncemede bırakılarak ve tıp etiğine uygun olmayan, bilimsel ölçütlerden yoksun Adli Tıp kurumu raporları gerekçe gösterilerek tahliye edilmemekte, yaşam hakları ihlal edilmektedir.

Cezaevlerinde yaşanan sağlık hakkı ihlallerinin en önemli sebeplerinden biri hasta tutuklu ve hükümlülerin tedaviye erişimlerinin önündeki engellerdir. Uluslararası standartlar, sözleşmeler ve protokoller; sağlık hizmeti sunumunun toplumun her kesimine olduğu gibi özgürlüğü kısıtlanmış bireylerde eşit bir şekilde uygulanmasının devletin bir yükümlülüğü olduğunu vurgulamaktadır.

Ülkemizde de Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı hakkında kanunun (5275 s.k.) 6.maddesinin f fıkrasında; "Ceza infaz kurumlarında hükümlülerin yaşam hakları ile beden ve ruh bütünlüklerini korumak üzere her türlü koruyucu tedbirin alınması zorunludur" cümlesiyle yaşam ve sağlık hakları koruma altına alınmıştır.

Mahpusların tedavilerinin düzenli bir şekilde uygun koşullarda yapılması sağlanmalı; tedavisi yapılmayan hasta mahpusların hekime ve sağlık birimlerine ulaşmada hızlı ve etkin bir şekilde hareket edecek kurumsal mekanizmalar oluşturulmalıdır. Ziyaret edilen cezaevilerinden elde edilen veriler gözetildiğinde,

- Hastane sevkleri dış güvenlik sorunları ve ödenek yokluğu vb. çeşitli gerekçelerle yapılmamakta ya da geciktirilmektedir.
- Tek kişilik bölmeli, eski, insani koşulları taşımayan ring araçlarıyla sevkler yapılmasıdır.
- Cezaevlerinde kalan hasta tutuklu ve hükümlülerin sağlık haklarına erişiminden büyük engellerden birisi kelepçeli şekilde muayene ve tedavi edilmeye zorlanmalarıdır. Bu nedenle bir çok mahpus muayene ve tedavileri yapılmadan cezaevine dönmek zorunda kalmaktadır.

- Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı tarafından imzalanan “Üçlü Protokol” kapsamında tutuklu ve hükümlülerin muayenesi sırasında yalnız olamayacaklarını öngören 61.maddesi hükmü, insan hakları ile hekimlik mesleğinin ilkelerine aykırı olmasının yanı sıra hekimle hasta arasında bir tür güvenlik duvarı oluşturmakta ve sonuç olarak hastanın en temel insan haklarından olan tıbbi yardım ve tedavi olma hakkını ortadan kaldırmaktadır. Bu durum BM tarafından kabul edilen; ülkemizdeki hekimlerin ciddi birikim, deneyim ve katkılarıyla oluşturulan İstanbul Protokolüne de aykırılık teşkil etmektedir.
- Başka cezaevine mahpusların sağlık dosyaları ile ilgili gecikmeler, geldikleri cezaevinde ilaç temini ile ilgili güçlükler, kurumun bulunduğu il/ilçe hastanelerinde hastanın takibini yapacak ilgili uzmanlık dalı hekiminin bulunmaması gibi nedenlerle özellikle kanser hastası olan ve kronik hastalığı bulunan mahpusların sağlığa erişimi engellenmektedir.
- Cezaevlerinde ağız ve diş sağlığı ile ilgili sorunları olanlar açısından durum daha da vahim görülmektedir. Çoğu cezaevinde bu konuda tıbbi cihaz donanım ile diş hekimi ve yardımcı sağlık personeli yok ya da sınırlı sayıdadır. Ağız ve Diş Sağlığı Merkezleri Türkiye genelinde yeterli sayıda olmayıp bu merkezlere sevk ile ilgili de büyük sorunlar yaşanmaktadır. Ayrıca diş muayenesi gibi özellikli muayenelerde bile kelepçelerin çıkarılmaması sağlığa erişimi büyük oranda engellemektedir.
- Kronik hastalığı olan mahpusların diyet yemeği almalarında yaşadığı güçlükler ile normal yemeklerin besin değeri, miktarı konusunda, temiz suya erişimde sorunlar yaşanmaktadır. Kantinden yiyecek, içecek ve diğer ihtiyaçlar üzerinden yapılmak istenen alışverişlerde normalin çok üzerinden fiyatlarla satış yapılıyor olması, kadın mahpusların özel ihtiyaçlarına erişimle ilgili sorunlar ile ilgili çok sayıda şikayet başvurusu olmaktadır.
- LGBTİ+ bireylerin yaşadıkları tecrit, ayrımcı, ötekileştirici tutumlar, sağlık hizmetine erişim, cinsiyet değiştirme sürecine yönelik olarak aldıkları hormon, ilaç ve müdahalelere ulaşım ile ilgili sorunlar da yaşanmaya devam etmektedir.

Sağlık hakkı en temel insan haklarından biridir. Devletin kendi korumasında ve denetiminde olan herkes gibi cezaevlerinde bulunan tüm mahpuslara başta sağlık hakkına erişim olmak üzere tüm gereksinimlerini karşılamak zorunda olduğu açıktır. Bu kapsamda, yukarıda tespiti yapılan ve sağlığa erişim hakkını ihlal edici uygulamaların bir an önce giderilmesi gerekir.

5.3 - Kötü Muamele, İşkence

Elazığ 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Hapishanesinde 30.12.2022 tarihinde yapılan görüşmede mahpus D.A. nın aktarımları şu şekildedir;

“Yanımda bulunan adli suçlu Hanifi ŞANDA isimli mahkumdan şikayetçiyim. Kendisinin siyasi tutsak olduğunu düşünmüyorum. Yalnızca slogan attığı için siyasiden sayılmıştır. Hanifi ŞANDA gittiği her yerde uyumsuzluk ve kargaşa çıkararak geçimsiz biridir. Aynı zamanda saldırgan olduğu için yaklaşık 29 kez koğuş değiştirmiştir. Onunla beraber kalmak zorunda olan mahkumlardan birçok kişi dilekçe yazmasına rağmen bu kişi hala aramızdadır. Kendisinin provokatör olduğunu düşünüyorum. Abdulkadir ve Ethem gardiyanın yanında bana yönelik “Seni öldürürüm, kan dökerim “ şeklinde tehditte bulundu. Bu kişi her zaman ağza alınmayacak küfürlerle konuşan hatta bu çirkin üslubu gardiyanlara karşı da kullanan biridir. Kendisinden şikayette bulunduğum halde hala yanımdadır ve hiçbir işlem yapılmamıştır. Bu kişi sürekli kavga çıkarmak isteyen, provokasyon yapan biridir. Daha önceleri sağlık durumundan ötürü sürekli bayılıyordum. Bir süredir bu baygınlık olayları dinmişti ancak Hanifi ŞANDA'nın gelişile sıklıkla bayılmaya başladım. Kendim Van'daki ceza infaz kurumuna gitmek istiyorum ancak defalarca talep etmeme rağmen sevk çıkmadı. Bu şartlarda burda kalmam da beni giderek olumsuz etkiliyor ve hayatımı çekilmez kılıyor. 5 yıldır cezaevindeyim eşimi ve küçük kızımı yalnızca bir kere görebildim. O sebeple öncelikli olarak Van Ceza İnfaz Kurumuna sevkimi, bu mümkün değilse de izah ettiğim sebeplerle Hanifi ŞANDA isimli şahsın yanımdan hemen alınmasını talep ederim.”

Elazığ Kadın Hapishanesi 15/03/2023 tarihli ziyarette S.V. isimli mahpusun aktarımı

“ Sincan'dan Elazığ'a sevk edildim . 1,5 ay hücrede kaldım. 1 ay önce ortak alana alındım.”

Diyarbakır 2 nolu Yüksek Güvenlikli Hapishanesi Ş.Ş. isimli mahpusun aktarımı;

“Ailelerimiz görüşe gelirken kötü muamelelere maruz kalıyor. Çıplak aramaya maruz bırakılıyorlar. Üstleri çıkarılıyor.”

Diyarbakır Kadın Hapishanesinde 22/06/2023 tarihli ziyarette mahpusların aktarımı; Tutuklandıktan sonra cezaevi kabul birimine getirilen çok sayıda mahpusa çıplak arama dayatıldığını, itiraz edenlerin darp edilip disiplin cezası aldıklarını,

Diyarbakır 2 Nolu T Tipi Hapishanesinde 22/06/2023 tarihli ziyarette mahpusların aktarımı;

- Tutuklandıktan sonra cezaevinin kabul birimine getirilen çok sayıda mahpusa çıplak aramaya zorlanıldığı, itiraz edip karşı çıkanların darp edilip disiplin cezası aldıkları,
- Koğuşlarda 16 ranza yer almasına rağmen 30'a yakın kişinin tutulduğunu, bu sebeple bir kısım mahpusun yerde yattığı bir kısım mahpusun da ranzada yatan mahpuslarla dönüşümlü olarak uyuduğu,

DEĞERLENDİRME

İnsan hakları Avrupa Sözleşmesinin 3.maddesinde “Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı yahut onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulamaz” denilerek işkence ve sair kötü muameleyi kısa ve öz biçimde yasaklamış, işkence ve sair kötü muamele yasağının kapsamını 1984 tarihli Birleşmiş Milletler Sözleşmesi’ndeki tanımın ışığında İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi içtihatlarıyla belirlemiştir. İHAS’nin 3. maddesi yukarıda da belirttiğimiz üzere, işkence, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele ve ceza kavramlarına yer vermiştir.

5275 Sayılı Kanunun “Hapis cezasının infazında gözetilecek ilkeler” başlıklı 6. Maddesinin 1. Fıkrasının b bendinde “Ceza infaz kurumlarında hükümlülerin düzenli bir yaşam sürdürmeleri sağlanır. Hürriyeti bağlayıcı cezanın zorunlu kıldığı hürriyetten yoksunluk, insan onuruna saygının korunmasını sağlayan maddî ve manevî koşullar altında çektirilir.” Denilmek suretiyle mahpusların hapisanede tutulma koşullarının insan onuru ile bağdaşacak koşullar altında olması gerektiği düzenlenmiştir.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Avrupa Cezaevi Kuralları hakkında (2006) 2 nolu Tavsiye Kararında özgürlüğünden yoksun bırakılmış olan herkesin cezalandırılmalarına veya tutuklanmalarına hükmedilen kararlar yasal olarak ellerinden alınmayan tüm haklara sahip olmaya devam ettiği, bu nedenle özgürlüğünden yoksun bırakılmış herkese insan haklarına saygı çerçevesinde davranılması gerektiği belirtilmiştir. Bununla birlikte mahpuslara sağlanan barınma ve özellikle uyku koşulları insan onuruyla ve mümkün olduğunca özel hayatın gizliliğiyle bağdaşması gerektiği, iklim koşulları ve özellikle metrekaresi, havanın küp hacmi, aydınlatma, ısıtma ve havalandırma açısından sağlık ve hijyenin gereklerine uygun olması gerektiği vurgulanmıştır.

Ziyaret edilen hapisanelerdeki veriler incelendiğinde, kapasitenin üzerinde kalma, besin değeri düşük iye, sağlığa erişim hakkını engelleyici uygulamalar, çıplak arama, hücre cezaları vb hususların yaygın ve sistematik olarak uygulandığı görülmektedir.

Hapishane nüfusunda yıllar içinde büyük bir artış yaşanmış ve kapasitenin çok üzerinde mahpus bulunmaktadır. Türkiye’deki cezaevlerinin toplam kapasitesi 289 bin 974 kişi ama Ocak 2023 sonu itibariyle cezaevlerinde 341 bin 497 kişi bulunmaktadır. Kaldı ki yıl içinde yapılan giriş ve çıkış kayıtlarına bakıldığında hapisanelerde çok daha yoğun bir nüfus hareketliliği olduğu görülmektedir.

Hapishanelerin kapasitelerinin üzerinde mahpusun kalması nedeniyle, mahpuslara; yemeklerin, yetersiz verildiği, bazı mahpusların yerde veya dönüşümlü yatmak zorunda kaldığı, sıcak su verilmediği, hijyenik olmayan ortamlarda yaşamak zorunda kaldıkları, bu durumun mahpusların sağlıklarında olumsuzluklar yarattığı bunun sonucu olarak da hasta mahpuslarda artış gözlemlenmiştir.

Çıplak arama ve zorla soyma fiilleri kişinin mahremiyetini ihlal eden, moral değerlerini, sosyal kimliğini hedef alan, ruhsal bütünlüğüne zarar veren ve cinsel şiddet boyutlarına ulaşan bir işkence yöntemidir. İşkencenin giderek farklılaşan ve artan yeni uygulamalarına karşın doğasında bir değişiklik yaşanmamakta insan onurunu, kişi bütünlüğünü hedef alan, acı verici, aşağılayıcı, onur kırıcı fiiller olarak icra edilmeye devam edilmektedir.

Yasal düzenlemelerde ancak çok özel koşullarda uygulanabileceği belirtilen çıplak arama gibi istisnai uygulamalar dahi son yıllarda mevzuat hükümleri gerekçe gösterilerek yaygınlaştırılmaktadır. Çıplak arama ve zorla soyuma fiilleri kişinin mahremiyetini ihlal eden, moral değerlerini, sosyal kimliğini hedef alan, ruhsal bütünlüğüne zarar veren ve cinsel şiddet boyutlarına ulaşan işkence fiilleri olarak icra edilmektedir. Oysa Mahpuslara Muameleye Dair Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kurallarında da (Nelson Mandela Kuralları) yer verildiği gibi “Aramalar(ın), insanlık onuruna ve aranılanların mahremiyetine saygılı olacak şekilde ve aynı zamanda ölçülülük, yasallık ve gereklilik ilkeleri çerçevesinde yürütülmesi” gerektiği açıkça ifade edilmektedir.

Hapishanelere girişten itibaren çeşitli nedenlerle (çıplak arama, kelepçeli muayene, ayakta tekmil vererek sayım gibi) uygulanan kaba dayak, her türden keyfi muamele ve keyfi disiplin cezaları, hücre cezaları, sürgün ve sevkler son süreç itibarıyla oldukça artmaktadır. Yaygın ve sistematik olarak uygulanmakta olan çıplak aramanın insan onuruna aykırı olması gözetildiğinde, işkence insanlık dışı kötü muamele yasağının ihlal edildiği görülmektedir.

Tek kişilik hücre(Tecrit) cezası, kötü muameleden şikayet edenler ile cezaevindeki kötü koşullardan şikayetçi olan mahpuslara karşı, keyfi bir şekilde tutanak tutulmak suretiyle uygulanmaktadır. Hücre cezası, 5275 sayılı Cezaların İnfazı ve Güvenlik Tedbirlerinin Uygulanması Hakkındaki Kanun kapsamında 38 ve 44. Madde gereğince belirli koşulların oluşması durumunda uygulanan bir disiplin tedbiridir. Ziyaret edilen cezaevlerinden elde edilen veriler incelendiğinde, hücre cezasının hakkında disiplin tedbiri uygulanan mahpusun birlikte kaldığı kişilerden tescrit edilmek istendiği ve keyfi bir şekilde sıklıkla uygulandığı ve yasal koşullarının bulunmadığı gözlenmiştir. Bu durum, keyfi bir şekilde tecrit edilmek suretiyle mahpusun izole edilmesi, ikinci kez cezalandırılmasının amaçlandığını göstermekte olup, işkence insanlık dışı ve kötü muamele yasağının ihlal edildiği görülmektedir.

5.4- Haksız Disiplin Cezaları

Elazığ T Tipi Hapishanesi 15/03/2023 tarihli ziyarette A.D. isimli mahpusun aktarımı;

“Günde iki defa sayım yapılıyor. ve her sayımda tarafımıza birer kez olmak üzere günde iki tane tutanak tutuluyor. Daha sonra bu tutanaklar aleyhimize kullanılarak iyi hal dışı değerlendirilip ceza veriliyor.”

Diyarbakır 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Hapishanesinde 22/06/2023 tarihli ziyarette mahpusların aktarımı;

Odalarda yapılan aramalarda defterlere el konulduğunu, 21 Mart (Newroz Bayramı) dolayısıyla yapılan aramalarda da yine defterde sadece Kürtçe şarkılar yer aldığı için defterlere el konulduğunu, bu sebeple mahpuslara hücre cezası şeklinde disiplin cezalarının verildiği,

- Mahpuslardan Ö.A'nın aile görüşü yaptığı esnada görüş süreleri bitmemesine rağmen personellerce görüşün bitirilmek istendiği, buna karşılık mahpusun bu konuya ilişkin personellere “sizi şikayet edeceğim” şeklinde cevap verdiği, personellerin de mahpus hakkında tutanak tutarak personele uygunsuz söz ve davranışta bulunma gerekçesiyle disiplin soruşturması başlattığı ve akabinde mahpus hakkında 2 aylık kültürel ve sohbet yasağı cezası verildiği,

Ziyarete gelen aileler hakkında da tamamen keyfi gerekçelerle görüş yasağı verildiğini, görüşe gelen ailelere aramalar esnasında zorluk çıkarıldığı, buna karşın ailelerin tepkisine karşılık ailelere görüş yasağı verildiği ifade edilmiştir.

5.5- Kantin Sorunları

Diyarbakır Kadın Hapishanesi 22/06/2023 tarihli ziyarette mahpusların aktarımı;

- Kantin fiyatlarının fahiş olduğu, çoğunlukla istedikleri malzemeleri bulamadıklarını ya da fahiş fiyata satıldığı için alamadıklarını, bazı malzemelerin elde tutulup fiyatı artınca satıldığını, bazı hijyen malzemelerinin talep edilmesine rağmen kantine getirilmediğini, pul ve ped fiyatlarının çok fahiş olduğunu,
- Eskiden 2 ayda 1 verilen temizlik malzemelerinin kuruma gelmesine rağmen uzun bir süredir mahpuslara dağıtılmadığını,

Diyarbakır 1 ve 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Hapishanesinde 22/06/2023 tarihli ziyarette mahpusların aktarımı;

- Kantin fiyatlarının fahiş olduğu, çoğunlukla istedikleri malzemeleri bulamadıklarını ya da fahiş fiyata satıldığı için alamadıklarını, Kantin fiyatlarının fahiş olduğu, çoğunlukla istenilen malzemelerin bulunmadığını ya da fahiş fiyata satıldığı için alınmadığını, belirlenen stoklara göre siparişlerin alındığını, anlaşmalı firmaların dışında başka çeşit ürün getirilmediğini, kalemin dahi tek çeşidinin satıldığını,

Diyarbakır 1 Nolu T tipi 22/06/2023

- Kantin fiyatlarının fahiş olduğu, çoğunluklu istedikleri malzemeleri bulamadıklarını ya da fahiş fiyata satıldığı için alamadıklarını,

5.6 - Sevk ve Oda Değişikliği

Elazığ T Tipi Hapishanesi 15/03/2023 tarihli ziyarette A.D. isimli mahpusun aktarımı;

“ Cumhuriyet Başsavcılığına 1 veya 2 nolu cezaevine gitme talebimizi ilettik . Ancak birkaç başvuru yapmamıza rağmen ne bakanlık ne de cezaevi yönetiminden olumlu bir yanıt alamadık. Burada tecritteyiz.”

Mahpuslar Diyarbakır Kampüs Hapishaneleri, Erzincan Kampüs Hapishanelerinde tutuklu- hükümlü şeklinde oda ayrımlarının olduğunu aktarmışlardır.

Diyarbakır 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Hapishanesinde yapılan 22/06/2023 tarihli ziyarette mahpusların aktarımı şu şekildedir,

Oda değişim taleplerinin dikkate alınmadığını aktaran mahpuslar İdari gözlem kuruluna yapılan taleplerin gerekçesiz bir şekilde reddedildiğini,

5.7 - Yeterli ve Sağlıklı Beslenme Hijyen

Elazığ Kadın Hapishanesi 15/03/2023 tarihli ziyarette S.V. isimli mahpusun aktarımı “Yemekler yetersiz düzeyde dağıtılıyor. Havalandırmalar yetersiz. Havalandırmanın üstü tel ile kaplı.”

Diyarbakır T2 Hapishanesinde 16/02/2023 tarihli ziyarette başvuru mahpuslar ile yapılan görüşmede yapılan aktarımlar şu şekildedir “ 15/02/2023 tarihinde saat 17:00 sularında ‘ B Blok- Sol Koridor 8 - B16’ odasına getirilen akşam yemeği menüsünde gelen bulgur pilavının içinden ölü fare çıktığını, toplu olarak oda için bırakılan yemek kabından tabaklara bırakılırken kepçeye ölü farenin geldiğini, yemeği tabaklara dolduran mahpus E.T. olduğunu, ölü fare tabağını kameraya doğru gösterdiklerini, çıkan görüntüden dolayı mahpus İ.D. ‘nin mide bulantısı ve kusma şikayetinden dolayı hastaneye çıkarıldığını, tahlillerinin yapıp geri getirildiğini, şu anda sağlık durumlarının iyi olduğunu ancak psikolojik olarak çıkan yemekleri artık tüketemediklerini, hijyen olmayan koşullarda çıkan yemekleri kabul etmek istemediklerini, buna ilişkin 16/02/2023 tarihinde aynı odadan 23 kişi suç duyurusu dilekçelerini verdiklerini’ izah etmişlerdir. Mahpuslar “Diyarbakır Kampüs Cezaevlerine gönderilen tüm yemeklerin Diyarbakır Açık Ceza İnfaz Kurumu’nda bulunan mahpusların yaptıklarını, açık cezaevindeki yemek yapan aşçı mahpusların, iâşe bedelleri kadar alınan malzemelerin yeterli olmadığını ve bu sebeplerle yeterince sağlıklı yemek malzemesi alınmadığını, gelen yemeklerin içindeki malzemelerin bayat olduğunu, hem yemek porsiyonu olarak doyurucu olmadığını hem de besin kaynağı olarak besleyici olmadığını, sürekli aynı menünün çıktığını, yemeklerden dolayı bazen rahatsız olduklarını, idareyle görüşülmesine rağmen bu durumun düzeltilmediğini” aktarmışlardır.

Diyarbakır Kadın Hapishanesine yapılan 22/06/2023 tarihli ziyarette mahpuslar ile yapılan görüşmede mahpusların aktarımı şu şekildedir;

Yemeklerin besin kalitesinin düşük olduğu, yemek çeşitleri ve porsiyonlarının az olmasıyla birlikte yemeklerin yapılışında kullanılan ürünlerin hijyenik olmadığı belirtilmiştir. Her geçen gün yemeklerin daha da kötüleştiği ve özellikle hasta veya vejetaryen mahpusların yetersiz ve sağlıksız beslendikleri belirtilmiştir. Ağır hasta mahpus Semire Direkçi, yaşadığı sağlık sorunlarından kaynaklı olarak, raporlarıyla birlikte cezaevi idaresine başvuruda bulunulmasına karşın, ortak yemek verilmesi sebebiyle yeterince beslenemediğini aktarmışlardır.

Diyarbakır 1 ve 2 Nolu Yüksek Güvenlikli, T1-T2-T3-T4 Hapishanesine yapılan 22/06/2023 tarihli ziyarette mahpuslar ile yapılan görüşmede mahpusların aktarımı şu şekildedir;

Yemeklerin besin değerinin yeterince iyi olmadığı, yemek çeşitleri ve porsiyonlarının az olmasıyla birlikte yemeklerin yapılışında kullanılan ürünlerin hijyenik olmadığını,

Yemeklerin besin kalitesinin düşük olduğu, yemek çeşitleri ve porsiyonlarının az olmasıyla birlikte yemeklerin yapılışında kullanılan ürünlerin hijyenik olmadığı belirtilmiştir. Her geçen gün yemeklerin daha da kötüleştiği ve özellikle hasta veya vejetaryen mahpusların yetersiz ve sağlıksız beslendikleri belirtilmiştir.

5.8 - Sosyal Faaliyetler, Eğitim ve Kurslar

Elazığ Kadın Hapishanesi 15/03/2023 tarihli ziyarette S.V. isimli mahpusun aktarımı” “Kurslar hoca yok denilerek yapılmıyor.”

Elazığ T Tipi Hapishanesi 15/03/2023 tarihli ziyarette A.D. isimli mahpusun aktarımı “Elazığ T tipi 15/03/2023 tarihli ziyarette ; A.D: “ Herhangi bir kültürel veya sosyal faaliyette bulunamıyoruz. Gerekçesiz bir şekilde kültürel ve sosyal faaliyetlerimiz engelleniyor.”

Diyarbakır Kadın Hapishanesinde tutulan mahpuslardan 22/06/2023 tarihinde alınan beyanlar ve yaşanan hak ihlallerine ilişkin tespitler şöyledir;

Cezaevi İdaresinin iki yıl önce verilen bir disiplin soruşturmasını gerekçe göstermesi sebebiyle koşullar arası sosyal faaliyetlerin engellendiği, kursların açılmadığı, spor ve sohbet imkanlarının hiçbir biçimde mahpuslara kullanılmadığı,

Diyarbakır 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Hapishanesinde tutulan mahpuslardan 22/06/2023 tarihinde alınan beyanlar ve yaşanan hak ihlallerine ilişkin tespitler şöyledir;

- Mahpusların hobi, etkinlik ve spor gibi haklarının keyfi ve hukuka aykırı gerekçelerle ile engellendiği; aynı odalarda kalan mahpusların ya da en fazla 3 odanın aynı anda beraber spora çıkabildiği, sürekli aynı odaların beraber spora ya da sohbe çıkabildiği, odaların aralıklı olarak değiştirilmesini yada tüm odaların aynı anda çıkmaları için talepte bulduklarını ancak taleplerinin ret edildiği belirtilmiştir. Bir ayda sadece 4 defa sosyal aktiviteye izin verildiği; 2 kez spor, 2 kez de sohbet olacak şekilde ve her aktivite için toplamda 50 dakika süre verildiği belirtilmiştir. Yine yönetmeliğe göre bu sürelerin ayda 40 saat olması gerektiğinden bu anlamda talepte bulunmalarına karşın yine bu taleplerinin de kabul edilmediğini,
- Sosyal aktiviteler konusunda bir blokta kalan mahpusların tamamının Adalet Bakanlığı'na dilekçe yazdığını, Adalet Bakanlığı'nın da bu konuyu Ceza ve Tevkif Evleri genel müdürlüğüne bildirdiğini, Ceza ve Tevkif evleri genel müdürlüğünün cevap verdiğini ve mahpusların ilgili konuda haklı olduklarını, “haftada 10 kişiyle 10 saat etkinlikte bulunabilirler.” şeklinde cevap verildiği ancak cezaevi idaresinin bunu göz ardı ettiğini ve kanunda yazılı sürelerle, şartlara uymadan aynı uygulamalara kısıtlamalara devam edildiğini,
- Cezaevinde kurs, atölye vb. etkinlikler için odaların açıldığı, fiziki şartlar uygun olmasına rağmen sadece birkaç mahpusun bu etkinliklerden faydalanmasına izin verildiği, diğer mahpusların bu etkinliklere çıkmalarına izin verilmediğini,
- Cezaevinde 30 tane çok amaçlı salon bulunduğu, bu salonların sadece 2 yada 3 tanesinin kullanıldığını, geriye kalan salonların hepsinin boş olduğu belirtilmiştir. Bu konuda salonların kullanılması, mahpusların çeşitli aktivitelerde bulunmak için talepte bulduklarını ancak kabul edilmediğini,

Diyarbakır 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Hapishanesinde tutulan mahpuslardan 22/06/2023 tarihinde alınan beyanlar ve yaşanan hak ihlallerine ilişkin tespitler şöyledir;

Mahpusların hobi, etkinlik ve spor gibi haklarının pandemi tedbirleri bitmesine rağmen hala benzer gerekçelerle ile engellendiği, haftalık sadece 1 saat sohbete, 1 saat da spora izin verildiği belirtilmiştir. Spor ve sohbete sadece yan yana olan 3 odanın birlikte çıkarıldığı diğer odalarla çıkılmasına izin verilmediği, açık görüşün olduğu haftalarda sosyal kültürel faaliyetlerin “personel yetersizliği” gerekçesiyle engellendiğini belirtmişlerdir. Yine yönetmeliğe göre bu sürelerin ayda 40 saat olması gerektiğinden bu anlamda talepte bulunmalarına karşın yine bu taleplerinin de kabul edilmediğini,

Diyarbakır 1 Nolu T Tipi Hapishanesinde tutulan mahpuslardan 22/06/2023 tarihinde alınan beyanlar ve yaşanan hak ihlallerine ilişkin tespitler şöyledir;

Mahpusların hobi, etkinlik ve spor gibi haklarının pandemi tedbirleri bitmesine rağmen hala benzer gerekçelerle ile engellendiği, haftalık sadece 45 dk spora izin verildiği belirtilmiştir. Spor ve sohbete diğer odalarla çıkılmasına izin verilmediği, açık görüşün olduğu haftalarda sosyal kültürel faaliyetlerin “personel yetersizliği” gerekçesiyle engellendiğini belirtmişlerdir. Yine yönetmeliğe göre bu sürelerin ayda 40 saat olması gerektiğinden bu anlamda talepte bulunmalarına karşın yine bu taleplerinin de kabul edilmediği

Diyarbakır 2 Nolu T Tipi Hapishanesinde tutulan mahpuslardan 22/06/2023 tarihinde alınan beyanlar ve yaşanan hak ihlallerine ilişkin tespitler şöyledir;

Cezaevi İdaresinin sosyal faaliyetleri engellediğini, kursların açılmadığını, sohbetin hiçbir biçimde kullandırılmadığı sadece Cuma günleri kapalı salonda voleybola izin verildiği belirtilmiştir.

5.9 Adalete Erişim Hakkı İhlalleri

Diyarbakır 4 Nolu T Tipi Hapishanesine 04/10/2023 tarihinde yapılan ziyarette ölüm orucuna girdiğini beyan eden M.K isimli mahpus ile görüşmede mahpusun aktarımı şu şekilde olmuştur.

“ 21/09/2023 tarihinde mahkemede ki duruşmada açıklamış olduğum ölüm orucu eylemi esas itibariyle hukukun ve insan haklarının çiğnendiği yargılamanın yargının asıl işlevi olan hakkaniyetin ortaya çıkarılması değil aksine çok ağır hukuk ihlallerinin açığa çıkarılmasını önlemek amaçlı yaklaşımlarla sürdürüldüğü koşullarda adil yargılanma ve adalet talebiyle girmiş olduğum bir eylemdir. Yaşanan hukuksuzluklar sadece benim dosyamda sınırlı bir uygulama değildir. Geline nokta da tüm toplumsal kesimlere yönelik özellikle muhalif kesime yönelik genel bir uygulamadır. Dolayısıyla eylemim bu anlamıyla toplumsaldır. Hukuksaldır. Hukuk ve adalet savunmasıdır. Dolayısıyla bütün insan hakları savunucularının barolar birliği şahsında da tüm hukukçuları duyarlı olmaya çağırıyorum.”

- Ölüm orucuna gireceğini 21/10/2023 tarihinde duruşma salonunda duyuran mahpus M.K. hapishanede verdiği dilekçenin kabul edilmediğini 22/10/2023 tarihinde verdiğini ancak hapishane idaresinin sağlık kontrollerini yapmadığını, vitamin verilmediğini, 26/10/2023 tarihinde idarenin kendisini çağırdığını ve bu tarihten itibaren grev takibinin yapıldığını belirtmiştir.
- Mahpus akciğerlerinde kist olduğunu, kronik bronşit, mide ülserinin olduğunu ve ilaç kullandığını belirtmiştir.
- Görüşmeyi gerçekleştirdiğimiz gün mahpus grevinin 13.gününde olduğunu , 68 kilodan 62,5 kiloya düştüğünü, şeker ölçümünde düşüklük olduğunu belirtmiştir.

5.10 - İnfazda Eşitlik İlkesi İhlalleri

Elazığ T Tipi Kadın Hapishanesinde ; 4 mahpusun şartlı tahliyelerinin ertelendiği bilgisi alınmıştır.

Elazığ 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Hapishanesinde tutulan mahpuslardan alınan beyanlar ve yaşanan hak ihlallerine ilişkin tespitler şöyledir;

- Bir mahpusun herhangi bir somut gerekçe gösterilmeden idari ve gözlem kurulu kararı ile tahliyesinin 6 ay sonraya ertelendiği belirtilmiştir.
- İnfaz koruma memurlarının provakatif yaklaşımları olduğu ve sürekli disiplin tehdidiyle karşı karşıya kaldıklarını belirten mahpuslar İnsan onuruyla bağdaşmayan bu yaklaşımlara ifade özgürlüğü çerçevesinde itiraz ettikleri gerekçesiyle (bu nedenle aralarında yaşanan herhangi bir tartışmada mahpuslara) disiplin cezaları verildiği belirtilmiştir.
- Mahpuslara verilen disiplin cezalarının aynı maddeden işlem yapıldığı halde kişiye göre farklılık gösterdiği belirtilmiştir

Elazığ 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Hapishanesinde tutulan mahpuslardan alınan beyanlar ve yaşanan hak ihlallerine ilişkin tespitler şöyledir;

- Başvurucu H.A. müebbet hükümlüsü olduğunu, daha önce disiplin cezasına onu olan olayda adli dava da açıldığını, adli davadan beraat ettiğini ancak disiplin cezasında hücre cezası almış olduğu gerekçesiyle infazının yandığını, bu hususta hukuki destek taleplerini iletmiştir.

Diyarbakır Kadın Hapishanesinde 2023 yılı içinde 4 mahpusun iyi halli olmadıkları gerekçesiyle şartlı tahliyelerinin 6'şar ay ertelendiği bilgisi verilmiştir.

Diyarbakır 1 Nolu T Tipi Hapishanesinde 2023 yılı içinde 2 mahpusun iyi olmadıkları gerekçesiyle 3'er ay ve 6'şar ay şartlı tahliyelerinin ertelendiği bilgisi verilmiştir.

Elazığ Kadın Hapishanesine 15/03/2023 tarihli yapılan ziyarette mahpusların aktarımı şu şekilde olmuştur;

- L.G ; “ En büyük sorun kuruldur. Cezaevi gözlem kurulu, HDP ve PKK'ye yönelik soruları burada soruyor. Kurul bir mahkemeymiş gibi ikinci bir hüküm kuruyor. İdari ve gözlem kurulu bağımsız koşu çıkmayı dayatıyor. Çıkmadığımız takdirde tahliyeler tekrar erteleniyor. Cezaevinden çıkınca HDP veya PKK'ye girecek misiniz veya HDP'den aday olacak mısınız tarzında sorular kurul tarafından soruluyor.”
- S.V: İdari gözlem kurulu kararları ile tahliyeler erteleniyor. Kurul mahkeme yerine geçmiş gibi davranıyor. Keyfi infaz yakmalar söz konusu”

5.11 - İletişim ve Haberleşme Hakkı İhlalleri, Özel ve Aile Hayatının Gizliliği, Tecrit

Elazığ 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Hapishanesinde tutulan mahpuslardan alınan beyanlar ve yaşanan hak ihlallerine ilişkin tespitler şöyledir;

- Mahpusların odada bulundurabileceği kitap sayısının 7 olarak belirlendiği ve bu kitaplarda 2 ayda bir kez değişim yapılabildiğini bu durumun kitaplara erişimi zorlaştırdığını belirtilmiştir. (birçok soruna yol açtığı belirtilmiştir.)
- Süreli yayınlara ulaşım noktasında sorun yaşadıklarını, Yeni Yaşam ve Evrensel gazetelerin verilmediğini, dergi aboneliğinin olmadığı gerekçesiyle dergilerin verilmediğini bu sebeplerden kaynaklı olarak gazetelere ve dergilere erişim haklarının engellendiğini belirtmişlerdir.
- Mektup okuma biriminde Kürtçe dilinde yazılan mektupların kontrolünü yapan personelin olmadığı gerekçesiyle Kürtçe mektupların veya kürtçe ibare içeren mektupların kabul edilmediği belirtilmiştir. Bu sebeple anadillerinde haberleşemeyen mahpuslar aile ve özel yaşama saygı haklarının ihlal edildiğini belirtmişlerdir.

Elazığ 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Hapishanesinde tutulan mahpuslardan alınan beyanlar ve yaşanan hak ihlallerine ilişkin tespitler şöyledir;

- Mektup okuma biriminde Kürtçe dilinde yazılan mektupların kontrolünü yapan personelin olmadığı gerekçesiyle Kürtçe mektupların veya kürtçe ibare içeren mektupların kabul edilmediği belirtilmiştir. Bu sebeple anadillerinde haberleşemeyen mahpuslar aile ve özel yaşama saygı haklarının ihlal edildiğini belirtmişlerdir.

Diyarbakır Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda tutulan 22/06/2023 tarihinde kadın mahpuslardan alınan beyanlar ve yaşanan hak ihlallerine ilişkin tespitler şöyledir;

- Mahpuslar arasında yardımlaşma kapsamında; çoğu odalarda ihtiyaç bulunmasına karşın depolarda malzeme ve eşyaları bulunan bir mahpusun başka bir mahpusa hibe etmesine, ihtiyaçlarının karşılanmasına izin verilmeyerek mağduriyete yol açıldığı, birçok odada buzdolabı, televizyon vb. eksikliklerin bulunduğu ve bu ihtiyaçları karşılamaya maddi olarak imkanlarının el vermediğini, keyfi olarak da depolarda eşyaların tutulduğu,
- Koşullarda yapılan genel aramalarda insan onuruyla bağdaşmayacak muamelelere maruz kalındığı, eşyaların özensizce aranıp dağıtıldığı ve bu sebeple birçok eşyanın zarar gördüğü, kantinde satın alınan eşyaların bile gerekçe gösterilmeksizin keyfi olarak toplatıldığı (örneğin kantinden alınan sarı ipler),
- İki ayda bir olmak üzere belirtilen ayların sadece ilk haftasında kitapların kabul edildiğini, kitap kotasının 10 kitap olarak sınırlandırıldığını, okunan kitapların başka koğuşa gönderilmesine izin verilmediğini,
- İç postanın ücretsiz olmasına dair yapılan itirazların mahkeme tarafından kabul edilmesine rağmen ücretin alınmaya devam ettiğini,
- Sadece belli gazetelere izin verildiği, Yeni Yaşam ve Evrensel gibi gazetelere erişimin engellendiği, talep edilen gazete ve dergilerin yasal olmasına rağmen cezaevi idaresi tarafından verilmediğini,
- Aile görüşlerinde cezaeviye ait fotoğraf makinesiyle çekilen fotoğrafların görüş esnasında ailelere verilmesine izin verilmediğini,

- Şalvarın cezaevinde yasaklı kıyafet olarak belirlendiğini,
- Posta yolu ile mahpuslara gönderilen kıyafetlerin teslim alınabilmesi için eski kıyafetlerin aileye görüş esnasında teslim edilmesi gerektiği, eski kıyafetlerin depoya bırakılmasına izin verilmediği bu sebeple görüşe ailelerin gelmemesi durumunda yeni kıyafetlerin kendilerine teslim edilmediğini,
- Koğuşların üst katları (yatak kısmı) ve tuvalet-banyoların görür şekilde gün boyu açık olacak şekilde kameralar yerleştirildiği, özel hayatın gizliliğinin edildiğini,
- Mahpusların 3. Kişi olarak 3 kişilik sahip oldukları ziyaretçi hakları konusunda da bildirdikleri ziyaretçilerin kabul edilmediği, ziyaretçi olarak eklenmesini istedikleri isimler hakkında tahkikat yapıldığını, bu tahkikatların 6 ay ile 1 yıla yakın uzatılarak yapıldığı, incelemeler sonunda da taleplerinin ret edildiği belirtilmiştir. Tahkikat sürelerinin uzaması noktasında da gerekçe olarak; emniyet veya jandarmadan cevapların gelmediği ayrıca yine ret gerekçesi olarak da güvenlik sebebi olduğu kendilerine söylenerek mağdur edildiklerini,
- Ziyarete gelen ailelerin arama sırasında keyfiyete varacak şekilde zorluklar çıkarıldığını, bu sebeple aynı anda görüşe gelemediklerini, kimisinin görüş bitimine az bir süre kala girebildiği belirtilmiştir. Görüşçülerin kıyafetlerine renk kısıtlamasının getirildiğini aktaran mahpuslar, 4 aylık bebeğin bir daha yeşil renk tişört ile getirilmesi halinde görüşüne izin verilmeyeceği uyarısı aldıklarını,

Diyarbakır 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Hapishanesinde tutulan 22/06/2023 tarihinde mahpuslardan alınan beyanlar ve yaşanan hak ihlallerine ilişkin tespitler şöyledir;

- Kurum tarafından sadece belli gazetelere izin verildiği, Yeni Yaşam ve Evrensel gibi gazetelere izin verilmediği, talep edilen gazete ve dergilerin yasal olmasına rağmen cezaevi idaresi tarafından verilmediğini,
- Mahpusların yazmış oldukları mektupların gönderilmediğini, bu mektuplara “sakıncalı” olduğu gerekçesiyle el konulduğunu,
- Mahpusların yazmış oldukları mektupların gönderilmediğini, bu mektuplara “sakıncalı” olduğu gerekçesiyle el konulduğunu,
- Mahpuslar arasında yardımlaşma kapsamında; çoğu odalarda ihtiyaç bulunmasına karşın depolarda malzeme ve eşyaları bulunan bir mahpusun başka bir mahpusa hibe etmesine, ihtiyaçlarının karşılanmasına izin verilmeyerek mağduriyete yol açıldığı, birçok odada buzdolabı, televizyon vb. eksikliklerin bulunduğu ve bu ihtiyaçları karşılamaya maddi olarak imkanlarının el vermediğini, keyfi olarak da depolarda eşyaların tutulduğu,
- Mahpusların 3. Kişi olarak 3 kişilik sahip oldukları ziyaretçi hakları konusunda da bildirdikleri ziyaretçilerin kabul edilmediği, ziyaretçi olarak eklenmesini istedikleri isimler hakkında tahkikat yapıldığını, bu tahkikatların 6 ay ile 1 yıla yakın uzatılarak yapıldığı, incelemeler sonunda da taleplerinin ret edildiğini,
- Mahpuslardan Ö.A'nın aile görüşü yaptığı esnada görüş süreleri bitmemesine rağmen personellerce görüşün bitirmek istendiği, buna karşılık mahpusun bu konuya ilişkin personellere “sizi şikayet edeceğim” şeklinde cevap verdiği, personellerin de mahpus hakkında tutanak tutarak personele uygunsuz söz ve davranışta bulunma gerekçesiyle disiplin soruşturması başlattığı ve akabinde mahpus hakkında 2 aylık kültürel ve sohbet yasağı cezası verildiği,

Diyarbakır 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Hapishanesinde tutulan 22/06/2023 tarihinde

mahpuslardan alınan beyanlar ve yaşanan hak ihlallerine ilişkin tespitler şöyledir;

- Mahpuslar, odada bulundurabilecekleri kitap sayısının 17 olarak belirlendiği ve bu kitapların tekli ayların ilk haftasında içeri alınmasına izin verildiği, diğer zamanlarda gelen kitapların geri gönderildiği, bu durumun kitaplara erişimi zorlaştırdığı,
- Süreli yayınlara ulaşım noktasında sorun yaşadıklarını, Yeni Yaşam ve Evrensel gazetelerinin verilmediğini, dergi aboneliklerinin olmadığı gerekçesiyle dergilerin verilmediğini bu sebeplerden kaynaklı olarak gazetelere ve dergilere erişim haklarının engellendiği,
- Odalarda yapılan aramaların ayda 3-5 defaya çıkarıldığı, aramalara cezaevi müdürünün de dahil olduğunu, aramalar esnasında müdürün önceki uygulamaları kabul etmediğini ve İ.K.M'lere "siz bunlara yüz vermişsiniz" dediğini, yapılan aramalarda kantinden alınan ekmek kovası, temizlik malzemelerinin konulduğu kap ve plastik ayakkabılık gibi eşyalara el konulduğunu,
- Cezaevi idaresinin belirlediği kanallar dışında talep edilen kanalların izlenmesine izin verilmediği, Meclis Tv'nin dahi koğuşlarda izletilmediğini bu durumun haberleşme özgürlüğünün ihlali olduğunu,
- 2 hafta öncesine kadar açık ve kapalı görüşlere, suç tiplerine göre tarih ve zamanların belirlenmesi gerekirken, PKK ve DAİŞ üyesi olma suçundan kesinleşmiş hapis cezası bulunan mahpusların birlikte çıkarıldığını, 2 ay boyunca mahpusların ve ailelerinin provokasyona açık bir şekilde bir araya getirildiklerini,
- Mahpuslar arasında yardımlaşmaya, hibeye izin verilmediğini, çoğu odalarda ihtiyaçların olduğunu, depolarda malzeme ve eşyalarının olduğunu ancak bir mahpusun başka bir mahpusa hibe etmesine, ihtiyaçlarının karşılanmasına izin verilmeyerek mahpusların mağdur edildiği belirtilmiştir. Bu anlamda birçok odada buzdolabı, TV gibi eksikliklerin bulunduğu ve bu ihtiyaçları karşılamaya maddi olarak imkânlarının el vermediğini, keyfi olarak da depolarda eşyaların tutulduğu,
- Görüş günlerinde X-Ray cihazının duyarlılığının artırıldığını, ailelerin tacize varacak şekilde ince aramaya maruz kaldıklarını, pantolonların çıkarılıp idare tarafından verilen eşofmanla geçişlerine izin verildiğini, protezi olan görüşçülerin rapor sunmalarına rağmen zorluklarla karşılaştığı.
- Posta yoluyla normal olarak gönderilen mektupların çoğu zaman adreslerine ulaşmadığını bu sebeple daha pahalı olan APS yoluyla mektup göndermek zorunda kalındığını belirtmişlerdir.
- Mahpuslar arasında yardımlaşma kapsamında; çoğu odalarda ihtiyaç bulunmasına karşın depolarda malzeme ve eşyaları bulunan bir mahpusun başka bir mahpusa hibe etmesine, ihtiyaçlarının karşılanmasına izin verilmeyerek mağduriyete yol açıldığı, birçok odada buzdolabı, televizyon vb. eksikliklerin bulunduğu ve bu ihtiyaçları karşılamaya maddi olarak imkanlarının el vermediğini, keyfi olarak da depolarda eşyaların tutulduğu,

Diyarbakır 1 Nolu T Hapishanesinde tutulan 22/06/2023 tarihinde mahpuslardan

alınan beyanlar ve yaşanan hak ihlallerine ilişkin tespitler şöyledir;

- Süreli yayınlara ulaşım noktasında sorun yaşandığını, Yeni Yaşam ve Evrensel gazetelerinin verilmediğini, dergi aboneliklerinin olmadığı gerekçesiyle dergilerin verilmediğini bu sebeplerden kaynaklı olarak gazetelere ve dergilere erişim haklarının engellendiğini belirtmişlerdir.
- Mahpuslar, Kürtçe kitap ve dergilerin kendisine verilmediğini, yasaklı olmamasına rağmen keyfi bir şekilde (örneğin Ararat'ın Sesi) kitap isimlerinin sakıncalı bulunup kendilerine verilmediğini, bu durumun kitaplara erişimi zorlaştırdığını belirtilmişlerdir.
- Mahpusların kantinden almış oldukları klimalara idare tarafından el konulup, talep edilmesine rağmen kendilerine verilmediği,

Diyarbakır 2 Nolu T Hapishanesinde tutulan 22/06/2023 tarihinde mahpuslardan alınan beyanlar ve yaşanan hak ihlallerine ilişkin tespitler şöyledir;

- Cezaevi idaresinin belirlediği kanallar dışında talep edilen kanalların izlenmesine izin verilmediği, bu durumun haberleşme özgürlüğünün ihlali olduğu belirtilmiştir.
- Cezaevi idaresinin belirlediği kanallar dışında talep edilen kanalların izlenmesine izin verilmediği, Halk TV isimli haber kanalının koşullarda izletilmediğini bu durumun haberleşme özgürlüğünün ihlali olduğu
- İsmi paylaşmak istemeyen kalp ve tansiyon hastası bir mahpus, 2 çocuğunun kampüs cezaevinde olmasına ve koşulların izin vermesine rağmen çocuklarıyla aynı koşuhta kalma talebinin gerekçesiz bir şekilde reddedildiği belirtilmiştir.

Diyarbakır 3 Nolu T Hapishanesinde tutulan 22/06/2023 tarihinde mahpuslardan alınan beyanlar ve yaşanan hak ihlallerine ilişkin tespitler şöyledir;

- Süreli yayınlara ulaşım noktasında sorun yaşadıklarını, Yeni Yaşam ve Evrensel gazetelerinin verilmediğini, dergi aboneliklerinin olmadığı gerekçesiyle dergilerin verilmediğini bu sebeplerden kaynaklı olarak gazetelere ve dergilere erişim haklarının engellendiğini,
- Mahpusların 3. Kişi olarak 3 kişilik sahip oldukları ziyaretçi hakları konusunda da bildirdikleri ziyaretçilerin kabul edilmediği, ziyaretçi olarak eklenmesini istedikleri isimler hakkında tahkikat yapıldığını, bu tahkikatların 6 ay ile 1 yıla yakın uzatılarak yapıldığı, incelemeler sonunda da taleplerinin ret edildiği belirtilmiştir. Tahkikat sürelerinin uzaması noktasında da gerekçe olarak; emniyet veya jandarmadan cevapların gelmediği ayrıca yine ret gerekçesi olarak da güvenlik sebebi olduğu kendilerine söylenerek mağdur edildikleri,
- Cezaevinde yaşanan ihlaller başta olmak üzere problemlerin çözümü için yazılan dilekçelere 6 aya yakın bir zaman diliminde cevap verilmediği belirtilmiştir.
- Rutin aramalar esnasında ayakkabıların çıkartılması gibi insan onuruyla bağdaşmayacak dayatmaların yapıldığı,
- E. K. isimli mahpus, ailesinin İzmir'de yaşaması sebebiyle görüşemediğini bu sebeple de nakil talebinde bulunduğunu ancak sevk talebinin gerekçesiz bir şekilde reddedildiği belirtilmiştir.

Tarsus Kadın Kapalı Hapishanesinden M.N.D isimli mahpus'un Diyarbakır Barosu'na ulaştırmak istediği ancak el konulan ve ikinci defa yazması ile yaşanan hak ihlallerini öğrendiğimiz 28/11/2022 tarihli mektubu şu şekildedir;

“Aslında size daha öncesinde yazmış olduğum mektup gönderilmediğinden bu size yazdığım ikinci mektup oluyor. Bir önceki mektupta zindanda bulunan tutsaklar olarak yaşanan hak ihlallerine ilişkin yazmıştım. Mektubun gönderilmeme sebebi ise mektup içeriğinden ziyade mektup zarfının üstüne yazdıklarımıdır. Size daha öncesinde yazmış olduğum mektupta zarfların üzerine şunları yazıyordum:

#ZEN, ZENDEGÎ, AZADÎ#

#JİN JİYAN AZADÎ#

#MAHSA AMİNİ#

Tüm dünyanın da bildiği üzere Mahsa Amini, İran Rejim güçleri tarafından başını kurallara uygun örtmediği ve saçları görüldüğü gerekçesiyle katledildi. Hala da Mahsa Amini'nin kurallara uygun davranmadığı gerekçesiyle katledilmesine yönelik protestolar devam ediyor. Türkiye'de, İran'da ve dünyanın birçok ülkesinde kadınlar bu direnişe destek olmak için saçlarını kesiyorlar, Zen Zendeği Azadi, Jin Jiyen Azadi, Kadın,Yaşam, Özgürlük sloganlarıyla yürüyüşler protestolar düzenliyorlar. Bu sloganlar İran devletinin katlettiği Mahsa Amini için kadınların ortak sesi ve çığlığı olmuş durumda. Ben de bir kadın olarak Mahsa Amini ve katledilen tüm kadınlar için cezaevinde sesimizi farklı yollarla ulaştırabilmek için göndermiş olduğum mektupların zarflarının üzerinde yukarıdaki sözleri yazdım. Daha öncesinden benzer şekilde 4-5 kez mektup zarflarının üzerine yazıp gönderdiğim bu sözler sorun olarak görülmemişken, size yazdığım mektup zarfının üzerine yazdığım aynı sözler örgütsel slogan olarak ele alındı ve mektubun üzerinin üstü çizilerek gönderilmesine karar verildi. Üstelik daha da trajikomik olan durum ise bu karar bana 25 Kasım'da yani Kadına yönelik şiddetle mücadele ve dayanışma gününde tebliğ edildi. İfade özgürlüğümü ve haberleşme hürriyetimi ihlal eden bu karara elbette ki itirazlarımı yaptım. Önceki mektubun elinize ulaşmama sebebi buydu işte!

...Bulduğumuz cezaevinde birçok hak ihlali ile karşı karşıyayız. En temel haklarımız hukuka aykırı gerekçelerle ihlal ediliyor. Daha öncesinde yan yana bulunan koşullarımız ayrıldı ve çaprazlama olacak şekilde uyarlandı. Daha sonrasında yaşadığımız ilk hak ihlali olarak ortak etkinliklere çıkarılmamız oldu. Pandemi sürecinden kaynaklı 2 yıl boyunca ortak etkinliklere covid-19 önlemleri gereğince çıkarılmıyorduk. Ancak normalleşme süreci ile birlikte haftada bir gün benzer dosyalardan yargılandığımız ve farklı odalarda bulunan arkadaşlarımızla birlikte ortak etkinliğe çıkarıldık. Nisan ayından Ekim ayına kadar bu şekilde devam ettik. Kurslara da yasal haklarımız gereği ortak çıkarılıyorduk. Dönemin Adalet Bakanı saklı haklarımızın kullanılacağını, telafilerin yapılacağını belirtmesine rağmen şu an tam tersine bu haklarımız elimizden alındı. Ortak etkinliklere ve kurslara çıkarılmıyoruz. (Ekim ayından bu yana)

Bir diğer hak ihlali ise kitaplarımıza ilişkindir. Kişi başı 10 kitap sınırlaması gündeme getirildi. Bildiğiniz üzere bizler cezaevinde de olsak okuyan, araştıran , yazımsal çalışmalar yapan, çeşitli gazete, dergilere makale çıkaran, edebi çalışmalar yapan insanlarız. Bu nedenle elimizin altında sürekli çok sayıda kitap bulunması gerekiyor. Kitaplar bizim temel besin kaynağımız. Ancak söz konusu sınırlamayla kitaplara, dolayısıyla düşüncelere erişim hakkımız sınırlandırılmak isteniyor. Bizler cezaevi idaresine farklı öneri ve taleplerle de gittik. Örneğin kitaplarımıza bir oda veya kütüphanede bir kısım ayarlanması ve belli periyotlarla ihtiyaçlarımız dahilinde bizlere verilmesi talebimizi ilettik. Birçok cezaevinde de bu yöntem uygulanıyor. Ancak bu talebimiz de rededildi. Bu uygulamayla birlikte hem biz hem ailelerimiz maddi olarak zorlanacağız.

Çünkü her kitap isteğimizde kitaplara ödenecek ücret ile birlikte kargo ücretleri de eklenecektir. Mevcut ekonomik kriz de düşünüldüğünde hem maddi hem de manevi anlamda zorlacanağımız açıktır.

En çok hak ihlallerine uğradığımız konu ise mektuplarımız. Mektubun başında yaşadığım hak ihlali sadece bir örneği. Her hafta yeni bir uygulama ve kararlar geliniyor. 1 aydan fazla süredir bizlere gelen mektuplarımız içinde sıkıntılı görülmeyip verilen mektup sayısı tüm koğuştta bir elin parmak sayısını geçmez! Sürekli yazıştığımız arkadaşlarımızla yaptığımız sohbetler örgütsel haberleşme olarak ele alınıyor. O kadar absürt kararlarla karşılaştık ki . Mesela el koyma gerekçelerinden bazıları şöyle;
> Kürt ve Kürdistan kelimeleri, kurutulmuş bir yaprağın bulunması, bir fotoğraftan çoğaltılmış halde birden fazla bulunması veya benzer açılardan çekilen fotoğrafların bulunması , mektup üzerine çizilen çiçek, yaprak resimleri, gönderilen kartpostalların (kendi basım halinde) turuncu çizgilerin bulunması.. Tüm bunlar örgütsel şifre ve haberleşme olarak ele alındı ve kurum güvenliğini tehlikeye düşürdüğü gerekçesiyle verilmedi mektuplarımız!

Daha sonra birden fazla alıcılı- göndericili mektupların gönderilmeyeceğine dair kararlar almaya başladık. Bir T.M mektup ücreti 20.50 TL ve eklenen her kağıtla ağırlığına göre fiyatı da artıyor. Bizler ekonomik olduğu için aynı cezaevinde aynı odada bulunan arkadaşlarımıza aynı zarf içinde mektup yazıyorduk ve benzer şekilde mektup da alabiliyorduk normalde. Şimdiye kadar bu konuda sıkıntı yaşamıyorduk. Çünkü zaten mektuplarımız incelemeden geçiriliyor ve sorunlu görüldüğünde verilmiyor. Ancak bu haliyle aynı mektup içerisine aynı odada (farklı cezaevinde) bulunan arkadaşlarımıza yazdığımız mektuplarımızı gönderemiyoruz, yine aynı odada bulunan arkadaşlarımızın aynı mektup zarfında bizlere gönderdiği mektupları da alamıyoruz, el konuluyor bu gerekçeyle,içinde ne yazdığının bir önemi olmadan. Biz hukuka aykırı bu kararları kabul etmediğimizi söylediğimizde gerekçe olarak Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünden gelen bir yazı olduğu söyleniyor ve kararlarda karar numarası ve ilgili yazı da geçiyor ancak içeriğini bilmiyoruz. Bizlere tebliğ edilmesini istiyoruz gelen genelge ve kararların ancak bu taleplerimiz de rededildi.

Yani anlayacağınız neye, nasıl itiraz edeceğimizi de bilmiyoruz bu kararlar elimizde olmadığı için. Haliyle savunma hakkımız (itirazlar yönünden) ve bilgi edinme hakkımız da ihlal ediliyor. Belirttiğim birden fazla alıcılı göndericili mektupların verilmemesi kararını kabul etmiyoruz ama bir an için kabul ettiğimiz düşünülse bile mantıken ve en azından mektup üzerinde gönderici olarak ismi geçen alıcı olarak ismi geçene yazdığı mektubun verilmesi gerekiyor. Ancak bu da yapılmıyor! Neresinden tutarsanız hukuksuzluk, hak ihlali !”

“Yaklaşık 1 aydır doğru düzgün mektup alamıyoruz, bizim yazdıklarımızda ya bekletiliyor ya bize geri getiriliyor ya da gönderilmeyeceğine dair kararlar tebliğ ediliyor. Hasbel kader elimize ulaşan mektuplarda da dikkat çekici başka bir husus da var. Mektup üzerinde cezaevi mektup okuma komisyonu mührü dışında, cezaevi ikinci müdürünün mührü ve imzası ve cezaevi birinci müdürünün mührü ve imzası bulunuyor. Mektuplarımız 3 lü bir aşamadan sonra ancak (o da biraz şanslıysak) verilebiliyor. Belirtmiş olduğum uygulamalarla manevi bağlarımızı koruma hakkımız ortak etkinlik hakkımız, düşünce ve ifade özgürlüğümüz, bilgiye ulaşma hakkımız ihlal edilmektedir. Bizler bu hak ihlallerine ilişkin hukuki itirazlarımızı yapıyoruz. Ancak sizlerden de yaşadığımız bu hak ihlallerine ilişkin kamuoyu oluşturulmasını, ilgili kurum ve kuruluşların harekete geçirilmesi noktasında adım atmanızı, görüşmeler gerçekleştirmenizi ve yaşadığımız hak ihlallerine dönük yerinde inceleme ve görüşmeler yapabilmemiz için bizleri ziyaret etmenizi istiyoruz. Baromuzun hak ihlallerine özelde cezaevlerinde yaşanan hak ihlallerine yönelik hassasiyetinizin ve bu konuda verdiği emeği yakından bilen biri olarak şimdiden göstereceğiniz emek için teşekkür ediyorum. Çalışmalarınızda başarılar diliyorum...”

İmralı Ada Hapishenesinde tutulan mahpuslara ilişkin ;

5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun madde 37'de mahpuslara yönelik disiplin cezasını gerektiren eylemler sıralanmıştır. Haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama, ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma başlıkları altında düzenlemeler açık bir şekilde yapılmıştır. Ancak basına yansıyan verilerle sabittir ki avukatlarının yaptığı açıklamaya göre İmralı Ada Hapishanesinde bulunan mahpuslar Abdullah Öcalan, Veysi Aktaş, Hamili Yıldırım ve Ömer Hayri Konar avukatlarının ve ailelerinin tüm başvurularına rağmen 4 yıl 8 ay 16 gündür aile görüşü yaptırılmıyor ; 4 yıl 3 ay 12 gündür avukat görüşü yaptırılmıyor; 2 yıl 7 ay 25 gündür de mutlak iletisimsizlik hali devam etmektedir. Önemle belirtmek gerekir ki avukat görüş yasağını gerektiren 5275 Sayılı Kanun'da hiçbir düzenleme yoktur.

Birleşmiş Milletler Prensipler Bütünü'nün 18.maddesine göre, tutulan veya hapsedilen bir kimse avukatı ile iletişim kurma ve avukatına danışma hakkına sahiptir. Aynı maddede tutuklu ve hükümlülerin avukatı ile görüşmesi hususunda yeterli zaman ve kolaylığın sağlanması gerektiği de vurgulanmıştır. Avrupa Cezaevi Kuralları hükümlerince, mahpuslara hukuki yardım hakkı tanınmalıdır. Ceza infaz kurumu yönetimine bu hakkın kullanımında kolaylık sağlama yükümlülüğü yüklenmiştir. Mahpuslara, hukuki yardım almak üzere herhangi bir avukat yardımından yararlanabilme imkanı sunulmalıdır. Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları'nda tutukluların savunmalarını yapmak üzere avukatla görüşme imkanına sahip olması gerektiğinden de bahsedilmiştir.

5275 Sayılı CGTİK'ın 59.maddesinde hükümlüler için aynı kanunun 114.maddesinde tutuklular için avukat ile görüşme hakkı düzenlenmiştir. Yine aynı kanunun 116.maddesinin 1.fıkrası gereğince hükümlülerin avukat ile görüşme hakkını düzenleyen 59.madde hükümleri uygun düştüğü ölçüde tutuklular hakkında da uygulanacaktır.

5.12 - Doğal Afet Döneminde Yaşanan İhlaller

15/03/2023 tarihinde Elazığ Kadın Kapalı Hapishanesi'nde yapılan görüşmelerde mahpuslar şunları aktarmıştır;

- L.G “Deprem esnasında gelen giden olmadı. Hatta depremden bir gün sonra kapıya bir kilit daha vuruldu. Sadece ek bir görüş hakkı verildi. İlk 15 gün bu ek görüşme(10 dakikalık) hakkı verildi. Şimdi bu görüş hakkı kaldırıldı. Koşuş içi arama sayısı ve usulü çok kötüleşti. Depremin 3.günü tüm eşyalar alt üst edilerek rencide edici bir şekilde aramaya maruz kaldık. 8 mart günü yapılan koşuş aramasında birçok eşyamıza amacı dışında kullanılıyor denilerek el konuldu. 8 mart kadınlar gününde koşuşumuz tarumar edildi. Depremi yaşadığımız sabah ve takip eden günlerde idare tarafından hiçbir bilgilendirme ve tedbir olmadı. Sadece koşuş kapısına kaçınıcı olduğunu bilmediğimiz bir kilit daha takıldı. “
- S.V. : “Deprem anında tahliye gerçekleşmedi . Koşuşta kalınmaya devam edildi. Gardiyanlar tarafından ‘burası dayanıklı’ denilerek tahliye yapılmadı. Hiç kimse toplanma alanına alınmadı. Ne deprem sırasında ne de deprem sonrasında hiçbir şekilde hiçbir memur gelmedi. Herhangi bir afet söz konusu olduğunda güvenli bir şekilde tahliye edilip toplanma alanına götürebilmemiz söz konusu değildir. Toplanma alanları hakkında herhangi bir bilgimiz yoktur. Deprem gerçekleşikten sonra bizim sorularımız üzerine “burası güvenli” yanıtını aldık. Hiçbir şekilde can güvenliğimiz bulunmamasına rağmen tedbirler ve tahliyeler gerçekleşmedi. Yakınlarımızı kaybetmeme rağmen akrabalarımı gerçekleştirebileceğim ek görüşme hakkı tanınmadı. Depremden 3-4 gün sonra deprem bölgesi olan Diyarbakır’daki ailemle görüş hakkı tanındı. Deprem öncesi herhangi bir deprem tatbikatı yapılmadığı gibi deprem sonrasında da herhangi bir tedbir alınmadı.”

15/03/2023 tarihinde Elazığ T Tipi Kapalı Hapishanesi'nde yapılan görüşmelerde mahpuslar şunları aktarmıştır;

- A.D ; “Deprem günü acil durum butonuna basılmasına ve kapıya vurulmasına rağmen hiçbir cezaevi personeli gelmedi. Deprem günü sabah 9.00 - 10.00 saatleri civarı sayıma gelen memurlara depreme yönelik sorduğumuz sorulara yanıt alamadık. Deprem nedeniyle cezaevine ek personel gelmedi. Burada kaderimize terk edilmiş bir şekilde bırakıldık. İkinci büyük depremde de aynı muamaleyi gördük. Toplanma alanı hususunda bilgilendirilmedik. Böyle bir alanın var olup olmadığını da bilmiyoruz. Herhangi bir tatbikata alınmadık.”

2/04/2023 tarihinde Elazığ E Tipi Kapalı Hapishanesi'nde yapılan görüşmelerde İ.A - Y.K - F.K isimli mahpuslar şunları aktarmıştır;

- Deprem gününde aynı gün içinde bilgilendirme yapıldı. Öğleden sonra olan depremde havalandırmaya çıkabildiklerini, toplanma yeri olup olmadığına ilişkin bilgileri olmadığını,
- Duvarlarda daha önceden de çatlakların olduğunu , depremde daha çok zarar gördüğünü, genişlediğini, neredeyse elin yarısı çatlağın içine girebilecek büyüklükte olduğunu,
- Deprem günü ilave 30 dk ücretli telefon görüşme hakkının verildiğini, normalde de haftada 30 dk telefon görüş haklarının olduğunu, 3-4 hafta boyunca ilave telefon hakkının verildiğini,
- “Odada 5 ranza var aslında 10 yatak kapasiteli bir oda . Ancak oda üst katta bulunan müşahade odasının hemen altındadır. Üst odanın tuvaleti hemen yatakların olduğu bölmededir. Ve borulardan sürekli rahatsız edici sesler geliyor. Odada bulunan kirişlerden dolayı kafayı eğerek ancak yatak bölümüne girebiliyoruz. Ve yataklardan biri asla kullanıma uygun değil. Yatılabilecek alan yok kirişlerden dolayı.”

- “Odada sadece buzdolabı, televizyon ve semaver çalışıyor. Ancak aylık 250 -300 TL elektrik faturası geliyor. Hala ticarethane faturası şeklinde işleniyor. Hiç ödememezlik yapmadık ama 3 günde ödemezseniz elektriğinizi keseriz şeklinde uyarı yapılıyor. Bazen elektrik kesintisi olabiliyor. Ancak 10 -15 dk sürüyor. ”
- Kahvaltılık olarak reçel, yumurta, zeytin,peynir, bal - her birinden iki tane getiriliyor. Kantin fiyatları çok pahalı. Şebeke suyu içilmiyor. Kantinden su alıyoruz.
- Mahpus Y.K “ Revir için 15 günde bir odaya sıra geliyor. her odanın revir haftası bellidir. bacaktaki çapraz bağlardan dolayı ameliyat olmam gerekti. MR çekilmesi 6 ay sürdü.”
- Mahpus İ.A “ epilepsi hastasıyım ilaç kullanıyorum. 2 saatte bir nöbet geçiriyorum. ”
- Başka hapishaneye sevk için Ayın 1 inde sevk yazılsa 15 ine kadar sevk yazısı çıkıyor.
- Kapalı görüşler 30 dk, açık görüşler 40 dk olarak uygulanıyor.

13/03/2023 tarihinde Şanlıurfa 1 nolu T Tipi Hapishanelerinde yapılan görüşmelerde mahpuslar şunları aktarmıştır;

Ö.A: “Depremden sonra 2-3 saate kadar depreme ilişkin bilgilendirme yapılmadı. Tahliye edilmedik. Ailemi saat 8.30 da arayabildim. Elektrik su, besin ve sağlık hizmetleri konusunda pek bir sorun yaşamadık. Ailemiz ile geç irtibat kurulması ve izin verilmemesi korku ve endişeye yol açtı. Koğuşta hasar yok, spor salonumuz hasarlı. Herhangi bir isyan veya olay yaşanmadı, işkence ve kötü muameleye uğramadık. telefon hakkımız her hafta bir saatti. Deprem sonrası her hafta 1 saat arttı. Elektrik ve telefon ücretli veriliyor.”

S.Ç : “ Depremde Tahliye edilmedik. İlk iletişimi ailemizle öğlene doğru konuşabildik. Telefon ile. Fiziki olarak duvarlar vs hasar görmedi. Ancak daha önceki çatlaklıklar daha belirgin bir hal aldı. Tel. görüşme hakkı 10 dakikaydı normalde, ilk görüşmeyi deprem günü öğlene doğru gerçekleştirdik. Sonrasında ihtiyaca binaen talep dilekçeleriyle telefon görüşmesi istedik. 2 defaya mahsus 10’ar dakikalık tel görüşmesi sağlandı. Depremden zarar gören insanlar destek olmak için kıyafet, kan ihtiyacı gibi yardımlarda bulunmak istediyssek de bu taleplerimiz kabul edilmedi. Kendi aldığımız klimalar söküldü. Sonra pervane getirildi ve tekrar alındı.

- **13/03/2023 tarihinde Şanlıurfa 2 nolu T Tipi Hapishanelerinde yapılan görüşmelerde mahpuslar şunları aktarmıştır;**

A.M isimli mahpusun aktarımları: “Deprem gecesı kapılar açılmadı, havalandırma kapıları ertesi gün açıldı ama havalandırma güvenli değildi. Kampüste spor salonu olmasına rağmen bizi kampüse götürmediler, rojavalı arkadaşlar aileleleriyle görüş yapamadılar, açık görüşler iptal edildi. Deprem günü su sorunu yaşadık içme suyu verilmedi. Başka cezaevlerinde bulunan 1.dereceden akrabalarımızla iletişim kuramadık. Cezaevi hasarıyla ilgili bilgi verilmedi. Adıyamanlı depremde yakınlarını kaybedenlere ekstra telefon hakkı verilmedi. Depremin ertesi günü 10 dk telefon görüş hakkı verildi. Deprem ayında olan açık görüş iptal edildi. Ancak sonraki haftanın kapalı görüşü açık görüşe çevrildi. Disiplin cezası olanlar infazlarını tamamlamalarına rağmen koşullu salıverilmedi. Afet dolayısıyla gardiyanların çoğu Adıyamanlı olduğu için gittiler ve yerlerine yeni gardiyanlar geldi. Yeni gelen gardiyanlar mahpusları tehdit ediyor. İlaç kullanan mahpusların ilacın yanında kullanması dayatması yapılıyor.

- Deprem gecesi ve etesi gün çeşme suyu da dahil olmak üzere su verilmedi. İçme suyu hiç verilmedi. Politik mahpuslara karşı müdür ve personeller ilgisiz kaldı. Malatya Akçadağ T Tipinde olan abim Ç.M ile iletişime geçmek istedim. İzin verilmedi.
- Depremden sonra konserve yemekler verildi. Bizlere cezaevinin hasar durumuna ilişkin bilgi verilmedi. Depremden bir hafta sonra arama yapılmış. Ailesi Adıyamanda olan mahpuslara, yakınlarını kaybedenlere ekstra iletişim sağlanmadı. Kayıtlı olmayan kişilerin telefonla aranmasına izin verilmedi.
- **S.D isimli mahpusun aktarımları;** “Odada 23 kişi kalıyoruz, deprem anında neredeyse herkes panik atak geçirdi, herhangi bir toplanma alanına götürülmedik. Bütün personellerin kaçtı, hiçbir bilgilendirme yapılmadı. Deprem dolayısıyla telefon ile görüşme hakkı 7 şubatta 30 dk olarak verildi, aynı hafta içinde ilave 30 dk daha telefon görüşme hakkı verildi. Görüşmeler ücretli verildi ve deprem dolayısıyla oğlunun telefonuna ulaşamadım ancak ona ulaşabilecek başka bir numara kaydını kabul etmediler. Deprem haftası açık görüş yapılmadı, sonraki hafta kapalı görüş gününde açık görüş yapıldı.
- Çoğu zaman dilekçelerimiz işleme alınmıyor. Günde 3-4 saat sular kesiliyor. Temiz su desteği depremin ilk haftası verildi, sonrasında kantinden kendimiz karşıladık. Belimde yaralar var ve bel ağrım var. Diş tedavisi görmem gerekiyor. Şeker hastalığım var ancak sevk için yazdığımız talepler kabul edilmiyor, hastahaneye götürülmüyoruz. Telefon hakkı olan dk larımızı eğer ki hesabımızda para olmazsa konuşamıyoruz. Görüntülü görüşmenin bir dakikası 1,5 TL , sesli görüşmenin bir dakikası 0,75 TL dir. Eş görüşlerinin yapılmıyor. Normalde 3 ayda 1 olması gerekir ancak uygulanmıyor.”

13/03/2023 tarihinde Nizip T Tipi Hapishanelerinde yapılan görüşmede M.A.D isimli mahpus şunları aktarmıştır;

- “Deprem günü koğuştan tahliye edilmedik. Bütün gün öğlen havalandırması dışında koğuştaki kilitliydik. Sallantı etkisi ve tahliye edilip başka bir alana gidemediğimiz için korku ve endişe yaşadık. Duvarlarda ufak çatlaklıklar var. Can kaybı yaşanmadı. Elektrik kesintisi olmadı. Öğleye doğru anons yapıldı sonrasında bilgilendirme için temas kuruldu. Temiz su besin ilaç ihtiyaçları karşılandı. Tv ve radyo ile haberleşme sağlandı. Koğuştan A.Ç. isimli hükümlü yaşlılık maaşını 2 aydır alamıyor. Mahpusların aileleri ile iletişimlerini telefon ile sağlandı. Öğlen civarı görüntülü görüşme sağlandı. İmkanlar yeterliydi. 1 saat fazla verildi. Güvenli bölgeye alınma amacıyla tahliye yapılmadı. Gıda su ihtiyacı karşılandı ancak ilaç verilmiyor. İlave telefon hakkı ücretsiz ancak elektrik ücretli. Temizlik malzemesi ücretli veriliyor.”

- **13/03/2023 ve 18/04/2023 tarihinde Gaziantep L Tipi Hapishanelerinde yapılan görüşmelerde mahpuslar şunları aktarmıştır;**
- N.Ö isimli mahpusun aktarımları şu şekildedir “Ağırlaştırılmış müebbet hükümlüüm ancak tek başıma hücrede kalıyorum. Depremi yaşadığı süreçte hiçbir görevli yanıma gelip ne durumda olduğumuzu sormadılar. Bir hafta boyunca su yoktu. Sudan çamur çıkıyordu. Yemekler yok denecek kadar azdı. Buradaki durumlar pek iç açıcı değil tek başıma kaldığım için ve siyasi olduğum için bana yaklaşımları her zaman farklıdır”
- O.B isimli mahpusun aktarımları şu şekildedir; “ Deprem esnasında kapıların kapalı kaldı,gün boyunca havalandırma kapısının da açılmadı, depremde duvarda çatlakların oluştu. İki gün boyunca musluktan çamurlu su aktı, 35-40 Kişi aynı odada kalıyoruz, iki günden sonra sadece bir kereye mahsus 4 tane 5 litrelik su odaya getirildi. Şubat ayında elektrik faturasının 2500 TL geldi, tüm odalara 2500 - 3000 TL elektrik faturası geldi, tüm odaların itiraz etmesi ile faturaların düzeltildi, olduğum oda 550 TL elektrik faturası ödedi. Deprem haftasında ilave 30 dk verildi, telefon hakkı ücretli verildi.”
- **Ö.U. isimli mahpusun aktarımları şu şekildedir;** “11 aydır bu cezaevindeyim. Depremden sonra ücretli olarak 30 dk telefon hakkı verildi. B. Ç. isimli bir mahpus arkadaşımın hesabında para olmadığından dolayı ailesi ile telefonda görüşme sağlayamadı. Oda arkadaşlarının desteği ile ancak telefon kartı alıp ailesi ile görüşme sağlayabildi. Elektrik faturası diğer aylarda 800-900 TL geliyorken, şubat ayında 3062 TL geldi, itiraz ettik. Depremden sonra gelen tüm ekmeklerin bayat geldi. Annem rahatsız, buna ilişkin raporları da var. (alzheimer, diz kapakları problemi ve başka hastalıklar) , kızkardeşlerim evli , annem de kızkardeşlerim cezaevinin uzak olması sebebiyle görüşe her zaman gelemiyorlar. İdareye Gaziantep H veya E Tipini sevk için raporlarla başvuru yaptım. Burada ayrıca aynı dosyadan yargılandığım ve düşman olduğum bir başka mahpustan dolayı da benim ve görüşçülerimin can güvenliği riskte.Bu sebeple sevk istiyorum ancak talebim kabul edilmiyor.”
- Koğuşun içinde hamam böcekleri var. Baharda daha çok artıyor. İlaç yapılıyor ancak fayda etmiyor. 35 kişi kalıyoruz odada. Koğuştaki yatak kapasitesinin üstündedir sayımız bu sebeple yere yatak atıyoruz. ‘Burda çok konuşan gönderiliyor’ şeklinde bir kural var, busebeple kimse itiraz hakkını kullanamıyor. Bu cezaevinde her zaman çıplak arama yapıldı. Ameliyat önlüğü gibi bir önlüğü tersten giydiriliyor, otur kalk hareketi yaptırılıyor. Bazı mahpuslara terlik iç çamaşır veriliyor. Cezaevi içinde odada izleyebildiğimiz idare kanalı var. Daha önceden daha iyiydi. Şimdi idare kanalında sadece Hz.Yusuf’u izleyebiliyoruz.” İdare ve Gözlem Kurulu kararlarından dolayı birçok mahpusun tahliyesinin engelleniyor. Duyduğuma göre Serdar (Maraşlı) isimli bir mahpus kurulun tahliyesini ertelemesinden dolayı intihar etti.”
- **M.D.T isimli mahpusun aktarımları :** “Babamı üç ay önce kaybettim, aileden iki kardeş tutukluyuz. Ailem Gaziantep’te. Evimiz depremde sonra az hasarlı. Odada 35 kişi kalıyoruz. Depremden sonra müdür odaları ziyaret etti, teselli verdi, deprem hakkında bilgilendirme yaptı, destek oldu. Depremden sonra üç dört gün boyunca musluklardan çamurlu su aktı, bir hafta içinde düzeldi. Depremden sonra iki gün boyunca ekmek verilmedi, üç gün boyunca yarımşar ekmek verdiler, ancak bir haftada eski düzene girdi. Elektrik faturası şubat ayında 2500 TL geldi, odada sadece TV ve semaver olmasına rağmen.

- Bu faturaya itiraz ettik, 650 TL'ye düşürdüler ve bu şekilde ödedik. Depremden sonra hemen ilk on dk acil görüş hakkı verildi. Sonrasında ilave 30 dk verildi, hala da ilave dk lar verilmeye devam ediliyor. (Görüşme tarihi tarihi 13 mart)”
- **M.C.K isimli mahpusun aktarımları ;** “6 şubatta normal ekmek geldi. 7 şubatta saat altıya kadar ekmek vermediler. Sonrasında bayat ekmek verdiler. Bu düzensizlik iki hafta sürdü. Beş altı gün sular kesikti. Deprem olduğu gün havalandırma kapısı hiç açılmadı. Normal günlerde saat 6’da havalandırma kapısı kapatılıyorken, 2 hafta boyunca saat 3’te kapatıldı. Deprem sabahı saat 8’de 10 dk acil görüşme hakkı verildi. Sonraki hafta 30 dk verildi. Her hafta bu şekilde verildi. 2 hafta boyunca sıcak su gelmedi. Çamurlu su aktı musluklardan. Sadece bir kereliğe mahsus 40 kişilik koğuşa 20 lt hazır su verildi.”

13/03/2023 tarihinde Gaziantep E Tipi Hapishanelerinde yapılan görüşmelerde mahpuslar şunları aktarmıştır;

- H.T isimli mahpusun aktarımları : “Duvar çatlağı var koğuşlarda. Deprem sırasında koğuşlardan çıkamadık, içeride kilitli kaldık. İlk saatlerde bilgi verecek kimse gelmedi koğuşlarda ölüme terkedildik. Jeneratör devreye girdi. Depremle ilgili anons yapılmadı. Depremden 1 saat sonra ilk temas kuruldu. Yardım suları verildi.Haberleşme araçlarına kantinden tedarike izin verildi ücretli. Haberleşme imkanı tanındı. İçeriden ve dışarıdan müdahale olmadı. Diğer koğuşlarda isyan oldu. Kapılar kırıldı. Sesler duyuldu. Personel tavrına ilişkin bilgi yok. Hırsızlık ve yağma suçundan gelenlere işkence ve kötü muamele yapıldığını duyduk. Bizim koğuştta yok. Deprem günü sabah saat 8 de görüşmeler yapıldı. Telefon görüşü yapıldı. Normalde haftada bir saattti 2 saat yaptılar. (Sadece daha önce kayıtlı numaralar aranabildi) aileniz veya yakınlarınızın telefonuna ulaşılıyorsa farklı bir alternatif sağlandı mı? - psikolog aracılığı ile iletişim sağlandı. Göçük durumu yok ailede. Tv ücretsiz, elektrik ücretli. Temizlik malzemeleri verilmedi . Sadece deprem yardımı olarak su verildi. İlk gün su kesintisi oldu. Su paralı verildi. Yardım suları 2.gün verildi sadece. Hastahane hasarlı deyip hasta arkadaşlar götürülmedi. Deprem günü içeride kilitli kaldık . Hiçbir tahliye söz konusu değildi.Ailemizle iletişimi sabah 08.00 de kurduk. Ekstra telefon hakkımız yükseltildi. İlk saatlerde bilgi verecek kimse gelmedi koğuşlara. Ölüme terk edildik. Burada sıkıntılı bir zaman oldu bizim için”
- M.T isimli mahpusun aktarımları : “Deprem anında ilk önce tabi çok korktuk aşırı şiddetli olduğu için ölümün eşiğinde hatta yolun sonu olduğunu ha çöktü ha çökecek endişesi içerisinde 1 dk dan fazla sürdü. Bunun sonunda sağda solda korku endişe içerisinde bağırmalara kulak misafiri olduk . İçimizde çok korkan oldu. Bazı koğuşlarda kapıyı teklemeye kırma sesleri yükseldi . Artçılar da arada olunca ister istemez kendimizi ranza altlarına attık. Yarım saat sonra memurlarda teselli edici bilgiler verdi. Şunu söyleyebilirim çökme aşamasında olduğu takdirde hiçbir şekilde can güvenliğimiz yoktu.Duvar çatlağı oluştu. Deprem sırasında koğuştan çıkılamadı. Jeneratör devreye girdi. Depremden yarım saat sonra mazgaldan depreme ilişkin bilgilendirme yapıldı.Temiz su, besin ihtiyacı ücretli olarak kantinden tedarik edildi. Tv ve radyo iletişim kanalları vardı. Acil durum müdahalesi olmadı. Birkaç koğuştta kapı kırıldı. İsyen oldu. Personellerin tavrını bilmiyoruz. Sadece ses duyuldu. Disiplin uygulanmayacağı söylenmiş. Hapishanede bulunan yaşlılar engelliler ciddi sağlık sorunları olanlar şeklinde özel ihtiyaç sahibi kimse yoktu.

- 4-5 saat sonra tel imkanı sağlandı. 5 er dk ara ile görüşmeler yapıldı. Haftada normal saatlerde yani kapalı görüşe gelen yoksa , deprem sonrası düzensiz de olsa 120 dk. Aileden 5 saat sonra bilgi aldım. Düzenli bilgi alabiliyorum şimdi. Suyu ilk gün kantinden tedarik edebildik sonra yardım suyu verildi. Telefon kartı ücretli veriliyor. Elektrik hizmeti de ücretli olmaya devam etti. Temizlik malzemesine ücretsiz erişim imkanı yok. İlaç ve sağlık hizmetlerinde erişim sorun yok.”
- N.Y isimli mahpusun aktarımları : “Deprem olduğu an biz içerde kaldık kapıları açmadılar. Ailemle deprem gününün akşamında konuşabildik sular bir gün boyunca gelmedi. Çok zor anlar yaşadık. Duvar çatlağı var. Can kaybı yaşanmadı. Deprem sırasında sonrasında koşuylardan hiç çıkamadık. Jeneratör devreye girdi. Depremden yarım saat sonra anons yapıldı. Depreme ilişkin kısıtlı bilgi verildi. Televizyon, radyo iletişim araçları kullanıldı. Deprem sırasında başka koşuylardan kapı kırılma sesi duyuldu. PErsonelin nasıl yaklaştığı bilinmiyor.Aile ile deprem sabahı saat sekiz gibi iletişime geçildi. Haftada 120 dk telefon hakkı tanındı. Temiz suya erişim ilk gün kantinden yapıldı. sadece 2.gün su yardımı yapılmış. Elektrik ücretli hala. Su yardımı bir kereliğine yapıldı. Tüm temel ihtiyaçlar ancak kantinden karşılanıyor.”

13/03/2023 tarihinde Gaziantep H Tipi Hapishanelerinde yapılan görüşmelerde mahpuslar şunları aktarmıştır;

- **A.G isimli mahpusun aktarımları:** “8 kişilik koşuylarda kalıyoruz. Çok şiddetli deprem hissedildi. Gardiyanlar kaçtı, personeller dışarı çıktı. Kapılar açılmadı. Cezaevi genelinde yıkım olmadı, Can kaybı yok. Jeneratör devreye girdi ancak ertesi gün bozuldu. Sonra bir gün boyunca elektriksiz kalındı. Hazır su perşembe günü öğleden sonra kişi başı 1.5 litre verildi. Cezaevinden bizzat yapılan bir uyarı yok. 8.17 de sayım yapıldı. Depremle ilgili kısa bilgilendirme yapıldı. Cezaevi müdürü 2-3 gün sonra geldi. Ekmek 1 hafta boyunca yoktu. Yemekte de hazır/pratik yemekler verildi . Günde 1 çeşit yemek verildi. İlk 2 gün kahvaltı verilmedi. Yemeklerin düzeltilmesi için dilekçe veriliyor ancak cevap verilmiyor. Çarşamba günü 1 dk telefon ile görüştük . Cumartesi 1 dk telefon ile görüştük. Ücretsiz 10 gün sonra 1 tane telefon hakkı verildi. (10dk). İsyan ayaklanma, firar yok. Çatışma yok. ÇAmaşır ipleri alındı. (E Tipinde intihar edilmiş) Sıcak su 2 günde bir veriliyor. 9 gündür kalorifer çalışmıyordu. ekstra battaniye verilmedi. Yaşlı/engelli kişiler için hiçbir tedbir alınmadı. Revir 1 hafta boyunca kapalı kaldı. Hastahane sevkleri yapılmadı. Depremden sonraki 7 şubatta yapılması gereken açık görüş yaptırılmadı. Bir dahaki açık görüş 22 şubatta verildi. Elektrik faturası geldi, ödedik, indirim yapılmadı. Herhangi bir spor aktivitemiz yok. Görüşçüler emniyete bildiriliyor. Görüşçülerin onaylanıp onaylanmadığı bilinmiyor. Görüşçü görüşe geldiğinde öğreniyor, onaylanıp onaylanmadığını.”
- **M.C isimli mahpusun aktarımları:** “H tipinde yaklaşık 1500 tutuklu/hükümlü var. Deprem günü kapılar açılmadı. Gardiyanlar dışarı çıktı. Anons yapılmadı. Cezaevi personeli ile sabah sayıma kadar hiç iletişime geçilmedi. Elektrik 9-10 gün boyunca yoktu. Su 1 hafta boyunca hiç akmadı. Depremden 3. günü kişi başı içme suyu verildi. revir kapalıydı ve hastahane sevkleri yapılmadı. Depremden 2.günü 1 dk cep telefonu ile iletişim kuruldu. Depremden 1 hafta sonra kayıtlı olmayan numarayı da arayabildiler. ekstra ücret alınmadı. Depremden sonraki ilk açık görüş ve ilk kapalı görüş yapılmadı ve telafi edilmedi. İlk 1 hafta telefon görüş sistemi kapalı kaldı. Yakını göçük altında olanlar için ek iletişim hakkı verilmedi. Cezaevinin doğal gazı 1 hafta boyunca kesildi. Isınma sistemi yoktu. Ekstra battaniye verilmedi. Depremden sonra ek yardım ve taleplerin hiçbiri karşılanmadı. Gelen elektrik faturası ödendi. Ücretsiz verilmedi. Koşullu salıverilme ve denetimli serbestlik hakları uygulanmıyor.”

A.İ isimli mahpusun aktarımları : “Depremin ilk anında kapılar açılmadı. Sabah sayımına kadar Cezaevi personeli bizimle iletişime geçmedi. Depremin ilk günü elektrik kesintisi akşam saat 8’e kadar gelmedi. Doğalgaz yoktu. Ekstra battaniye verilmedi. Yemekler birkaç gün bir öğün verildi. Ambalaj içinde ekmek verildi. Yaklaşık bir hafta sadece o ekmek verildi. Depremde idare kurumu bir dakika telefon görüş hakkı verildi. Depremden sonraki ilk açık ve kapalı görüş verilmedi.”

09/03/2023 tarihinde Osmaniye 1 ve 2 Nolu Tipi Hapishanelerinde yapılan görüşmelerde mahpuslar şunları aktarmıştır;

K.B isimli mahpusun aktarımları : “Deprem anında sallantı oldu ama herhangi bir yıkım olmadı. Bir can kaybı yaşanmadı. Deprem esnasında koşu alanlarından çıkabilme imkanı yoktu, jeneratör devreye girmişti , herhangi bir anons yapılmadı. Depreme ilişkin idare tarafından herhangi bir temas kurulmadı. 1 hafta sonra odalara gelindi. Aile ve yakınlarla iletişime geçmek için 10 dk telefon görüşü sağlandı. Bu görüş ücretliydi. Ayrıca aile veya yakınlarla ulaşmak için kurumda kayıtlı telefon numaraları dışında farklı bir alternatif sağlanmadı.”

V.B isimli mahpusun aktarımları : “ Deprem gününden sonra elektrik birim fiyatı arttı. Afet sonrası verilen telefon görüşme hakkı ücretlendiriliyor. Adlilere daha fazla süre veriliyorken, bizim odalara haftalık 10 ar dk 2 defa bu hak verildi. 4 hafta kullandık. Bu hafta verilmedi. Temiz su desteği sağlanmıyor, temizlik malzemeleri verilmiyor, kargo ve mektuplarımız geç veriliyor.”

H.Y isimli mahpusun aktarımları: “Depremden sonra 10+10 dk acil arama hakkı verildi. Ücretsiz değil. Adli odalara 30 ar dk verildi. 3 hafta kullanabildim. A.C.E.P sisteminde kesintiler oluyor.”

5.13 - Açlık Grevleri

Elazığ 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda tutulan mahpuslardan alınan beyanlar ve yaşanan hak ihlallerine ilişkin tespitler şöyledir;

- **Açlık Grevine İlişkin ; 12 Ocak'tan itibaren 9 Mahpusun açlık grevinde olduğuna ilişkin;**
- **Görüşme gerçekleştirilen işkenceye maruz kalan ve açlık grevinde olan mahpus M.S gerçekleşen olaya ilişkin şu şekilde aktarım yapmıştır;** M.S isimli mahpus günlük ihtiyaçlarını yerine getirmek hususunda destek sunulması gereken bir mahpusla aynı odada kalmaktadır. 10 Ocak tarihinde cezaevi personelleri tarafından psikolojisi bozuk adli bir hükümlünün kendi koşullarına getirilmek istenmiştir, M.S isimli mahpus bu duruma “ şu an günlük ihtiyaçlarını karşılaması hususunda yardım ettiğim bir mahpusla aynı odada kalmaktayım bu sebeple odaya getirilmek istenen mahpusla özel olarak ilgilenemeyeceğim “ şeklinde itiraz ettiğini, bunun üzerine görevli memurların Başgardiyanı çağırdığı, Başgardiyana ve yanında bulunan iki personelin kendisine fiziki ve sözlü olarak saldırmaya başladığı, saldırıdan sonra 3 kişinin koşuştan çıktığı aradan 5 dakika geçmeden 2 -3 kişinin daha koşu girildiği onlarında fiziki ve sözlü saldırıya başladığı aktarmıştır. Yapılan saldırıya ilişkin mağdur mahpusun sağ kol, sağ göğüs, sol bacak kaval kemiğinde ve bileklerinde çeşitli morarmalar gözlemlenmiştir. Görüşmenin devamında saldırıdan sonra vücudunun birçok yerinde izler oluştuğu, ağız ve burnundan kan geldiği, kanlı elbiselerinin hala koşu bulduğu, idareye revire çıkmak istediğini aktardığı ancak idare tarafından kendisinin 24 saat boyunca revire çıkarılmadığı, 24 saat geçtikten sonra revire çıkarıldığı, revirde yaşadığı saldırıyı doktora anlattığı ve vücudundaki izleri doktora gösterdiği ancak doktorun kendisine “senin kendini duvara vurmadığını nerden bileyim” dediği, doktorun kendisine ilaç dahi vermeyerek geri gönderdiği, saldırının gerçekleşmesinden sonra, özellikle saldırıyı gerçekleştiren personellerin koşu koşu gezerek “siz seçimden sonra görürsünüz daha başınıza neler gelecek bilmiyorsunuz” gibi sözler söyleyerek mahkumları tehdit ettikleri, yine kendi koşullarına getirilmek istenen adli hükümlünün sen hiçbir şey görmedin duymadın şeklinde telkinlerde bulunulduğu, yaşanan tüm bu hukuka aykırı durumların son bulması amacı ile kendisi ile birlikte 5 kişinin süresiz açlık grevine başladıkları, bu sayının 5.günden sonra 9 kişiye çıktığı, açlık grevinin şuan da 14. Güne ulaştığı, bu olayla ilgili kendilerine disiplin soruşturmalarının açıldığı, bu hususlara ilişkin Adalet Bakanlığı, Cimer ve Savcılık gibi birçok kuruma yazılar yazıldığı ancak bir sonuç alınmadığı, yaşanan hak ihlallerine ilişkin hukuki destek talep ettiklerini aktarmıştır.
- **Görüşme gerçekleştirilen açlık grevinde olan mahpus K.B gerçekleşen olaya ilişkin şu şekilde aktarım yapmıştır;** kendisinin de 01/07/2021 tarihinde Diyarbakır Cezaevinden Elazığ Cezaevine nakledildiği, Elazığ Cezaevine giriş kaydı yapılır yapılmaz bir odaya alındığı ve 5-6 kişi tarafından defalarda saldırıya uğradığı, bu durumun Elazığ Cezaevinde normalleştirilmeye çalışıldığı, cezaevi idaresinin de bu duruma göz yumduğu, en temel taleplerinin dahi karşılanmadığı, en temel haklarına ilişkin yaptıkları görüşme taleplerinin reddedildiği, muhatap alınmadıkları, sürekli olarak sözlü tacize ve hakaretlere maruz kaldıkları aktarılmıştır. Görüşmenin devamında 10 Ocak tarihinde M.S isimli mahpusa işkence yapıldığının öğrenildiği, yaşanan bu hak ihlallerine ilişkin 11 Ocakta süresiz açlık grevine başladıkları, kendileri hakkında sürekli olarak disiplin soruşturmalarının açıldığı, son olaya ilişkin de haklarında iki yeni disiplin soruşturmasının açıldığı, disiplin soruşturmalarının hepsinin hücre cezası, görüş yasağı, etkinliklerden alıkoyma ve benzeri cezalarla sonuçlandığı, bu hususlara ilişkin Adalet Bakanlığı, Cimer ve Savcılık gibi birçok kuruma yazılar yazıldığı ancak bir sonuç alınmadığı, yaşanan hak ihlallerine ilişkin hukuki destek talep ettikleri aktarılmıştır.

- Görüşme gerçekleştirilen açlık grevinde olan mahpus C.G gerçekleşen olaya ilişkin şu şekilde aktarım yapmıştır; Elazığ 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Cezaevinde sürekli olarak işkence ve kötü muamele yapıldığı, bu duruma kendisinin de dönem dönem maruz kaldığı, Cezaevi idaresi tarafından en temel hakların bile görmezden gelindiği, koğuş değiştirme, yasaklı olamayan kitaplara el konulması, çeşitli gazete ve dergilere ulaşım, koğuşta sık sık ve detaylı bir arama gerçekleştirilmesi, yapılan aramalarda “günlük” defteri gibi özel eşyalara el konulması durumlarına ilişkin yapılan bütün görüşme taleplerinin reddedildiği, hiçbir şekilde muhatap alınmadıkları aktarılmıştır. Görüşmenin devamında Cezaevi personelleri tarafından sürekli olarak tahrik edildikleri, sözlü ve fiziki saldırılara maruz kaldıkları bu hususa yönelik verilen tepkiler sonucunda ise hücre cezası, aile görüş yasağı, mektup yasağı ve buna benzer çok ağır yaptırımlara maruz bırakıldıkları, sürekli olarak haklarında disiplin soruşturmalarının açıldığı aktarılmıştır. Bununla birlikte cezaevinde en son olarak 10 Ocakta M.S isimli mahpusa işkence yapıldığı, bu duruma ve yaşanan hak ihlallerine ilişkin 9 mahpusun süresiz açlık grevine girdiği aktarılmıştır. Bu hususlara ilişkin Adalet Bakanlığı, Cimer ve Savcılık gibi birçok kuruma yazılar yazıldığı ancak bir sonuç alınamadığı, yaşanan hak ihlallerine ilişkin hukuki destek talep ettikleri aktarılmıştır.
- Mahpuslar açlık grevi eyleminin tek amacının var olan işkence ve fiziki saldırıların bitmesi olduğunu bunlar gerçekleştiği takdirde eylemi sonlandırabileceklerini aktarmışlardır.
- **Elazığ T Tipinde 5 Mahpusun 22/12/2022 - 30/12/2022 tarihleri arasında açlık grevine girdiğine ilişkin yapılan görüşmelerde;**
- Görüşme gerçekleştirilen açlık grevinde olan mahpus M.K şu şekilde aktarım yapmıştır; “29 Ağustos’ta Mardin’den Elazığ’a geldik. Buraya geldiğimizde girişte siz burada kalmayacaksınız, misafirsiniz dediler. Hatta iki ay boyunca kimlik vermediler, gerekli olan prosedürü uygulamadılar. Gittik müdür ile görüştüğ bunun üzerine. Bizim ne kadar kalacağımızı söylemediler. Ona göre biz hazırlık yapacaktık. Bizi karantina odasına aldılar hala da oradayız. 5 kişi kalıyoruz bu odada. Odada masa dışında hiçbir şey yoktu. Aslında olması gereken sandalye, dolap askıları, havlu askıları, televizyon ve buzdolabı odada yok. Odada bulunan tek semaveri de biz aldık. Girişte kişisel eşyalarımız bile eksik verildi. Bize verilmeyen eşyalarımız bize söylenmeden ailelerimize geri verildi. Biz eşyalarımız için bize verilmesi talebiyle idareye defalarca dilekçe vermiştik. Bize verilmeyen eşyalar arasında kışlık battaniye, botlarımız, eşofman takımlarımız ve kışlık giysilerimiz vardı. şimdi bu materyaller konusunda yoksunluk çekiyoruz. Bir ay önce müdür ile görüştüğ, müdüre, uzun süre burada kalacağımızı bize sandalye ve diğer gereçlerin temin edilmesini istedik. Sandalyeler geldiğinde yani 19.12.2022 tarihinde oturarak sayım verdik. Ancak personeller bunu kabul etmeyeceklerini söylediler. Biz ise uygulamanın böyle olduğunu ısrarla ifade ettik. Bundan sonra tehdit ve baskılar başladı. Cezaevi müdürü bize defalarca teröristsiniz dedi. Yine müdür bizi tehdit ederek “bundan sonra görüşeceğiz” şeklinde tehditkar sözler savurdu. Hücreye atacağını söyledi. 22.12.2022 tarihinde de bu baskı ve tehditler sebebiyle 4 arkadaşımızla beraber açlık grevine başladık. Açlık grevimiz boyunca personellerin tacizkar davranışları oldu. Önal adlı gardiyan bizi rahatsız etti. Sosyal aktivitelerimiz kısıtlanıyor. Görüş ve spor aktiviteleri süresi burada daha az. Kötü muamele, baskı ve tehditler sebebiyle açlık grevine başladık. Açlık grevi boyunca verilmesi gereken şeyler eksik ve yetersiz verildi. Daha önceden böyle bir durumda temin edilirken şimdi ise TBB’nin bu konudaki görüşü ileri sürülerek temin edilmediler. Bir kaşık tuz, şeker, karbon ve bir tane limon günde bir kere veriliyor.

Yine 2022 yılında girdiğim bir açlık grevinde temin edilen şeylerin %1 i bile temin edilmiyor artık. Direncimiz kırılmaya çalışılıyor. Grevin ilk iki- üç günü hiçbir şey vermediler.

Son üç gündür elimizdeki malzemeler bittiğinden dolayı ölüm orucuna tabi tutuluyoruz. Personeller tutanak tuttuklarını beyan ediyorlar ancak bugüne kadar sadece bir tane tutanak tarafımıza verildi. Cezaevi müdürü tutanak tutmaya devam edeceğini söyledi. Personeller oldukça kötü muamele gösteriyor ve bizden de askeri düzen bekliyorlar. Personeller oldukça tepkisel yaklaşıyorlar.”

Görüşme gerçekleştirilen açlık grevinde olan mahpus A.D. şu şekilde aktarım yapmıştır; “Mardinden Elazığ cezaevine 4 aydır geldim.Buraya geldiğimizde, burada misafir olarak kalacaksınız, dediler. Geçici bir odaya koydular. Odada sandalye,buzdolabı,mutfak gereçleri ve yeni nevresim verilmedi. Bunları talep etmemize rağmen verilmedi. Normalde oturarak sayım yapıldığı halde cezaevi yönetimi ayakta sayım almak istiyor. Tek sıra halinde yürüyüş düzeni, eller ve kolları aramada kaldırma talebi askeri düzenin dayatılmak istendiğinin göstergesidir. 22.12.2022 tarihinden önce 30-40 personel, gardiyan sayım gerekçesiyle odaya girip tehdit ettiler. “Burası Elazığ, burası geldiğiniz yere benzemez, buranın kendi kuralları vardır. Siz teröristsiniz, devam ederseniz sizi hücreye ve süngerli odaya atarım.” şeklinde tehditler savruldu. Can güvenliğimiz yok. Odada sayım için anons yapılmasına rağmen birkaç sefer üst üste elindeki demir çubukla kapımıza vurması, üzerimize psikolojik anlamda bir baskı uyguladığını göstermektedir. Bütün bu tehdit ve baskılara karşı 22.12.2022 tarihinde süresiz ve dönüşümsüz açlık grevine 4 arkadaşla birlikte girdik. Hakkımızda disiplin soruşturması açıldı. Bir açlık grevi için bir de sayım için her gün 2 defa tutanak tutuluyor. Bu tutanaklarla hem beni hem ailemi mağdur etmek istiyorlar. Beni tehdit eden personellerden biri 35-40 yaşlarında beyaz saçlı, iri yapılı, etine dolgun biriydi. Ayrıca sayım içinde bulunduğumuz kurum ve kampüs içinde bulunan 1. nolu ve 2. nolu yüksek güvenlikli oturma odalarında oturarak sayım veriliyor. Bize hiçbir eşya vermediler, yataklar içe göçük , nevresimler kirliydi. Bunları talep etmemize rağmen dilekçelerimize cevap vermiyorlar. Normalde oturarak sayım yapıldığı hallerde Anayasada da bu şekilde bir ibare bulunmasına rağmen Cezaevi idaresi iç yönetmeliği gerekçe gösterilerek askeri disiplinle ayakta sayım almak istiyor. Bu askeri düzenin cezaevinin her alanında yürürlüğe koymak isteniyor. Tek sıra halinde yürüyüş düzeni, eller ve kolları aramalarda kaldırma talebi askeri düzenin dayatılmak istendiğinin göstergesidir.”

Görüşme gerçekleştirilen açlık grevinde olan mahpus Ö.T. şu şekilde aktarım yapmıştır; “Şu an Elazığ T tipi cezaevinde kalmaktayım. 22.12.2022 tarihinden beridir süresiz dönüşümsüz açlık grevindeyim. Çünkü bize düşmanca tavırlar sergilenmesini, sürekli artan psikolojik şiddeti ve ilkelerimize saygı duyulmamasını kabul etmiyorum. Siyasi tutsaklar yıllardır oturarak sayım verir, bizim koşu sandalye yoktu. 4 aydır koşu sandalye bulunmamaktaydı. Sayımı oturarak verdiğimizde “ Burası Elazığ, başka cezaevine benzemez, burada ayakta sayım vereceksiniz.” diye tehdit edildik. Her sayımda adımıza tutanak tutulmaktadır. Sürekli olarak soruşturma tehdidi altındayız. Sayımdaki ilkemizin kabul edilmeyişine askeri düzen dayatmasına ve gardiyanların düşmanca tavırlarına karşı tepki olarak geliştirdiğimiz açlık grevi ile ilgili de tarafımıza soruşturma açıldı. Koğuştaki yataklar ve dolap askılıkları bize zorluk çıkarmaktadır. Yataklar kullanılamaz halde ve dolap askılıkları yoktur. Her aramada görmelerine, iletmemize rağmen bu konuda sonuç alamıyoruz. Gardiyanlar bize düşmanca davranmaktadır. Başefendi bizimle konuşurken adını bilmediğim uzun boylu ve kilolu bir gardiyan bize hitaben “ bunları kaldıralım “ şeklinde tehditte bulundu. Sürekli bir askeri disiplin dayatması, tek sıra halinde yürüme,hızlı- yavaş yürü emirleri , aramızda kürtçe konuşulmasına izin verilmemesi, birbirimizden uzaklaşmamız gerektiği emirlerine maruz kalıyoruz. Bazen bir gardiyan içeri, diğeri dışarı diye çelişkili emirler veriyorlar. Bilinçli olarak kapıya vuruyorlar, gürültü çıkarıyorlar.

Girmiş olduğumuz açlık grevi için gerekli gereçleri değil ölüm orucu gereçlerini veriyorlar. Bal, meyve suyu ve yoğurt vermiyorlar. Ben genel anlamda üzerimizdeki tutanak ve soruşturma tehditlerinin son bulması, gardiyanların mahkumlara insanlık onuruna yakışır şekilde davranmasını ve yıllardır belli olan ilkelerimize saygı duyulmasını talep ediyorum.

- **Görüşme gerçekleştirilen açlık grevinde olan mahpus Ö.Ö.isimli mahpus şu şekilde aktarım yapmıştır;** “Şu an Elazığ T tipi cezaevinde kalmaktayım. Bu cezaevi sürgün edildiğim 4. cezaevidir. 22.12.2022 tarihinden beridir beş arkadaş süresiz-dönüşümsüz açlık grevindeyiz. Çünkü bize adli suçlu gibi davranılmasını, ilkelerimizin yok sayılmasını ve insanlık onuruna aykırı muamelelerle tarafımıza yapılabilecek bir saldırı ihtimalinin varlığını kabul etmiyoruz. Biz siyasi tutsaklar olarak yıllardan beri oturarak sayım verir, askeri düzen dayatmasına karşı çıkarız. Ancak gardiyanlar bizi “Burası Elazığ, başka yere benzemez. Burada ayakta sayım vereceksiniz.” diyerek tehdit etmektedir. Kurum birinci müdürü de bize bağırarak “ kalkın” demektedir. Tek sıra halinde, hızlı-yavaş direktifleriyle askeri düzen dayatmaları, sayım sırasında adını Ünal olarak bildiğim gardiyan başta olmak üzere diğer gardiyanların da tehditler savurması, dışlerini sıkıp kafalarını sallamaları, yine gardiyanların bilinçli hareketlerle sürekli gürültü çıkararak bizi rahatsız etmeye çalışmaları, üzerimizdeki, her zaman yanımızda olan kimlik belgelerini her seferinde zorla kapıdaki resimlerle eşleştirmelerini içeren emirleri, sürekli olarak telefon ve görüş hakkımızla tehdit edilmemiz,her sayımda oturmamızdan kaynaklı açılıp, tekrar eden soruşturmalar,grev boyunca ihtiyacımız olan meyve suyu ve ayrına ulaşmamız, dilekçelere çok geç cevap almamız yahut hiç cevap almamız vb. mümkün bilinçli her türlü hareketle sürekli olarak psikolojik şiddet görüyoruz.Bu sebeple tarafımıza yapılabilecek saldırılardan endişeliyiz. Koğuştaki yataklar çökük ve işlevsiz durumdadır. Bu sebeple koğuştaki çoğu kişide sırt ağrısı mevcuttur. Dilekçe yazmamıza rağmen cevap alamadık Koğuştaki dolaplarda askılık yoktur. Bu durum 27dağınıklığa sebep olmaktadır. Kendim astım ve bronşit hastasıyım. Bu konuda raporlarımı sunup sağlığım için gerekli olan battaniye ve yastığı istedim ancak verilmedi. Ben genel anlamda süregelen ve kırmızı çizgimiz olan ilkelerimize saygı duyulmasını, tarafımıza dayatılan askeri düzen talimatları ve sürekli psikolojik şiddetten vazgeçilmesini talep ediyorum.”

DEĞERLENDİRME SONUÇ VE ÖNERİLER

- Bu rapor dönemindeki tespitlerimiz, hapisanelerde ciddi sorunların yaşanmakta olduğunu ve ne yazık ki sorunlara halen çözüm üretilmediğini göstermektedir.
- Nitekim; aşırı doluluk ve buna bağlı sorunlar , ayrımcı yaklaşım ve uygulamalar artarak devam etmekte, annesiyle kalan çocuklar, yabancı, kadın, çocuk ,yaşlı, engelli, hasta mahpuslar ayrımcılık dahil ciddi hak ihlallerine maruz kalmaktadırlar.
- Ekonomik krizin etkileri içeride de ağır bir şekilde kendisini hissettirmektedir. Mahpusların günlük iye bedelleri temel beslenme ihtiyacına dahi cevap olamamakta, mahpuslar kalitesiz ve yetersiz beslenmeye maruz kalmaktadır.
- Son 9 ayda en az ... mahpusun yaşamını yitirdiği bilinmektedir. Yaşam hakkı ihlali, sağlık hakkı ihlali ve işkence ve kötü muamele ile yakından ilişkili olarak ortaya çıkmaktadır. Nitekim ölüm nedenleri arasında hastalıklara paralel olarak intihar ve şüpheli ölüm olayları dikkat çekmektedir. Yaşam hakkına yönelik ölümlerle sonuçlanan ihlaller dışında, intihar girişimi, intihara zorlama, ölüm tehdidi ve can güvenliğine yönelik saldırılar da devam etmiştir.
- Hapishanelerde sağlık ve tedaviye erişimde yaşanan sorunlara da çözüm üretilmemiştir. Hastaneye sevk taleplerinin hiç ya da geciktirilerek yapılması, hapisane revirinde hekim ya da uzman hekim bulunmaması, kelepçeli muayene zorlanma, muayene odasında asker bulunması, hastahaneyeye gidişlerde ağız içi aramaya maruz bırakılması, ilaçların düzenli olarak verilmemesi, mahpusa ve ailesine sağlığı ve tedavisine ilişkin bilgi verilmemesi, hastanelerin mahpus koşullarının olumsuz koşulları, aylardır hastaneye gidemeyen kanser hastaları, kemoterapiye götürülmeyen mahpuslar, diş tedavilerinin yapılmaması, ağır hasta mahpuslar bakımından, Adli Tıp Kurumu'nun olumsuz raporları, diyet beslenme taleplerinin karşılanmaması, acil durumlarda bile mahpusun ambulans yerine ring aracıyla hastaneye götürülmesi, politik mahpusların tedavisinde kelepçeli muayene ve tedavi zorlaması, hastaneye sevklerde mahpuslara yönelik kışkırtıcı, onur kırıcı davranışlar, yaygınlaşan ağız içi arama, çıplak aramaya zorlanma, kalabalık koğuş nedeniyle salgın hastalık riski, revir doktorunun darp raporu vermemesi, tedaviye erişimin tamamen durdurulması ve benzeri ihlaller devam etmekte, bu ağır sorunlar özellikle ağır ve kronik hastalığı olan mahpuslar bakımından yaşam hakkı ihlallerine zemin hazırlamaktadır.
- Bilindiği üzere, Adalet Bakanlığı tarafından 02.01.2023 tarihinde çıkarılan "Sürekli Hastalık, Sakatlık ve Kocama Sebebiyle Kişilerin Cezalarının Hafifletilmesi veya Kaldırılması Hakkında İşlemler" başlıklı 20/1 nolu genelgenin kapsamı gibi uygulaması da çözüm beklentilerini karşılamamış olup, halihazırda yetkililerden güçlü bir çözüm talebi bulunmaktadır.

- Hapishanelerde baskı ve işkence kalıcı hale gelmiş, “süngerli oda” diye tabir edilen hücreler işkence hücreleri olarak kullanılmış, saldırı ve işkenceler sonucunda mahpuslar ciddi şekilde darp edilmiş, rapor almaları engellenmiştir. Çıplak arama, ağız içi araması gibi uygulamalar yaygınlaştırılmıştır. Mahpuslar, çıplak, elleri arkadan kelepçelenerek süngerli hücrelere atılmış, küfür, hakaret ve tehdit edilmişlerdir. Sevk, hastane ya da adliye dönüşünde yapılmak istenen çıplak arama uygulamasını kabul etmeyen mahpusların elbiseleri zorla çıkarılarak, darp edilip hakarete maruz bırakılmışlardır. Mahpusların aramalarda ayakkabılarını çıkarıp kameraya doğru sallamaları istenmektedir. İnfaz koruma memurları ve askerlerin hastaneye götürülen mahpusun tuvalet ihtiyacını dahi karşılamadığı, yapılan işkence sonucu bir mahpusun burnunun kırıldığı, gece baskın hücre araması yapılarak, aramalarda eşyaların kırılıp dağıtıldığı şikayetleri giderek artmıştır.
- Hapishanelerdeki temel sorunlarından biri de tecrit uygulaması olarak da ifade edebileceğimiz iletişim hakkının ihlalidir. Mahpusun dış dünya ile bağını kopararak, sosyal ilişkilerinden ve dayanışmadan yoksun bırakarak uygulanan ağır tecrit yoluyla mahpusların kişiliği yok edilmeye çalışılmaktadır. İletişim yasakları; aile ve arkadaş görüşlerinin, kitap gazete alımının, mektuplaşma hakkının, mektupların karalanması, Kürtçe kitapların verilmemesi, telefon görüşünün kısıtlanması, aylara varan telefon ve ziyaretçi yasağı politik mahpusların görüntülü telefon görüşmesinden faydalanamamaları, aynı hapishanede bulunan mahpusların birbiriyle olan iletişimlerini kesme, ailelerin gönderdiği mektupları vermeme, mektupların yerine ulaşmaması, faksların gönderilmemesi, kargoların verilmemesi, iç mektuplaşmada yaşanan engellemeler, sosyal alan kullanımı , sohbet hakkının sınırlandırılması ya da tamamen yasaklanması şeklinde uygulanmaktadır.
- Tecrit uygulaması, gerek yaygınlaşması nedeniyle ve gerek S ve Y Tipi hapishanelerin açılması ile başlıca bir sorun ve sorun kaynağı olmuş, İmralı hapishanesinde uygulanan ağır tecrit devam ettirilmiştir. Bu rapor döneminde de; sorunlarının çözümü için muhatap bulamayan, adalete erişimi engellenen mahpusların hak ihlallerini önlemek için açlık grevlerine başvurdukları görülmektedir. İnfazda eşitlik ilkesine aykırılıklar, tahliyesi gelmiş ya da açık cezaevine gitmesi gereken mahpusların ‘iyi hal’ değerlendirmesi adı altında bu haklarından mahrum bırakıldıklarına dair şikayetler artmıştır. Hapishanelerin tümünde keyfi disiplin cezaları, süreli- süresiz yayınlar ve kitap yasakları ile mektup yasakları, resmi kurumlara yazılan yazılar ve suç duyurusu dilekçelerinin gönderilmemesi, yırtılması vb sorunlar devam etmektedir. Mahpuslar “iç sürgün” , sürgün sevk, oda değişikliği talebinin reddi, sevk talebinin reddi sorunları yaşamaya devam etmektedir. Sonuç olarak; İç hukuk, Anayasa, Mahpuslara Muameleye Dair Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları(Asgari Standart Kurallar-Mandela Kuralları) ve uluslararası insan hakları belgeleri kapsamında sorunların kalıcı çözüme kavuşturulması devletin sorumluluğudur.
- Ağır hasta mahpuslar başta olmak üzere risk grubundaki tüm mahpusların sağlık ve yaşam haklarını korumak için koruyucu önlemlerin acilen alınması ve serbest bırakılarak tedavi ve yaşam haklarının korunması yönünde acil adımlar atılmalıdır. Giderek yaygınlaşan ve kalıcı hale dönüştürülen tecrit politikasından vazgeçilmesini, işkence, kötü muamele, keyfi yasak ve uygulamalara derhal son verilmelidir.

- Yasal ve uluslararası mevzuat evrensel hukuk ilkeleri ile birlikte göz önüne alındığında; tespit edilen işkence yasağı, sağlık ve tedavi hakkı, kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı, haberleşme özgürlüğü, ifade özgürlüğü ihlallerinin sebebi olan cezaevi idaresi ve personeli uygulamalarının ve eylemlerinin sonlandırılması ve idarenin pozitif yükümlülüklerini yerine getirmesi gerekmektedir.
- Cezaevlerinde mahpuslara yönelik hukuka aykırı tutum ve davranışta bulunan görevlileri hakkında etkin soruşturma mekanizmaları işletilmelidir. Cezaevlerinde yaşanan sorunlar hakkında ilgili ulusal ve uluslararası kurumlara bilgilendirilme ve gerekli başvuruların yapılması gerekmektedir
- Cezaevlerinde mahpusların mahremiyet hakkına saygı duyulmalı, özel hayatın gizliliğini ihlal eden kameralar derhal kaldırılmalıdır,
- Hastane sevklerinde ağız içi araması uygulaması gibi tacize varan aramaların yapılması ve mahpusların bu uygulamaları kabul etmemesi sebebiyle cezaevi idarelerince aylardan beri onlarca hasta mahpusun hastane sevkleri engellenmektedir. İnsanlık onuru ile bağdaşmayan ağız içi arama uygulamasına ve diğer yasaklı arama usullerine derhal son verilmeli, hasta mahpusların hastaneye sevkleri sağlanmalıdır.
- Mahpusların yeterli, dengeli ve sağlıklı beslenmesi sağlanmalı, vitamin takviyesi yapılmalıdır. Bunun yanı sıra gerek hasta mahpusların gerekse de vejeteryan olan mahpusların yemek düzenlerine dikkat edilmeli, yememeleri gereken yemekleri, gıdaları tüketmeleri noktasında baskı ve zorlama yapılmamalı, buna dair yükümlülüklerini yerine getirmeleri gerekmektedir.
- Cezaevlerinde düzenli ve yeterli sayıda sağlık personelinin bulunması (sayının artırılması) sağlanmalıdır. Mahpusların sağlık kurumlarına ve hastanelere ring araçlarıyla değil; daha hijyenik ve sağlığa uygun araçlarla taşınması sağlanmalıdır.
- Birçok cezaevinde en temel ihtiyaçlardan olan su ihtiyacının uzun süredir çözümlenememesi sağlığa erişim hakkının ihlali boyutuna varmıştır. Mahpusların kişisel temizliği için acilen hijyen malzemelerine ücretsiz olarak erişimi sağlanmalı öncelikli olarak su sorununun çözülmesi gerekmektedir.
- Cezaevinde kalan mahpusların sağlıklı bir ortamda kalmaları için gerekli temizlik araçları kendilerine verilmeli; olası hastalıkları ve salgınları önlemek amacıyla temizlik ve sağlık konularında titiz davranılması gerekmektedir.
- Mahpusların iletişim ve yazılı başvuruları konusunda yaşadıkları sorunların çözümü sağlanmalı, cezaevinde yaşanan olağanüstü durumlarda (son süreçte cezaevlerinde yapılan sevk/sürgünler ve bulaşıcı hastalıklar vb.) aile ve avukatlarına sağlıklı iletişim kurabilmelerinin koşulları oluşturulmalıdır.

- Mahpuslara ve ziyaretçilerine ulusal ve uluslararası mevzuatın gereği olarak insan onuruna yaraşır bir muamele gösterilmeli; güvenlik gerekçesiyle dahi olsa cezaevi girişlerinde yapılan aramalar onur kırıcı olmamalıdır. Söz konusu uygulamayı gerçekleştiren personeller hakkında yasal işlemler ilgili cezaevi savcılığıyla gerçekleştirilmelidir.
- Mahpusların cezaevi koşullarında sosyalleşebilmesi, infaz sürelerinde sosyal ilişkilerden kopmamaları, bedensel ve ruhsal sağlıkları açısından ortak alan faaliyetleri büyük önem arz etmektedir. Mahpusların beden ve ruh sağlıkları için uzun süre veya süresiz sosyal yalnızlaştırmaya maruz bırakılmamalıdır. Pandemi ile birlikte başlayan süreçte mahpusların ortak alan faaliyetlerinin yaptırılmaması mahpusların içinde bulunduğu tecrit koşullarının ağırlaşmasına neden olmuştur.
- Cezaevlerinde mahpuslara yönelik işkence ve kötü muamele uygulamalarından derhal vazgeçilmeli; hukuka aykırı fiiller gerçekleştiren kamu görevlileri hakkında etkin soruşturma mekanizmaları işletilmelidir.
- İnceleme yapan kurum üyeleri ve yetkilileri; cezaevi rejimi, fiziki koşullar ve mahpuslara hukuka aykırı gerçekleştirilen muameleler hakkında etkili bir idari ve yargısal denetim sağlanması gerektiğini tespit etmiştir. İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı ya da Onur Kırıcı Muamele ya da Cezanın Önlenmesi Sözleşmesi Seçmeli Protokolüne uygun şekilde “bağımsız” ulusal denetim mekanizmalarının oluşturulması için hükümeti derhal gerekli çalışmaları başlatmaya davet etmektedir.

DİYARBAKIR BAROSU
ÖZGÜRLÜK İÇİN HUKUKÇULAR DERNEĞİ DİYARBAKIR ŞUBESİ
DİYARBAKIR TUTUKLU VE HÜKÜMLÜ AİLELERİ İLE YARDIMLAŞMA DERNEĞİ